

In dit nummer:

- * ACTIVITEITENKALENDER
- * VOORWOORD
- * FLORA-LEOPOLDPARK
- * VERHALENBRUNCH MET OMER VILAIN (5)
- * VISSERS-VOLKSGELOOF (2)
- * ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN DE
BELGISCHE KUSTVLAKTE (2)
- * 100 JAAR GELEDEN:
"DEN ILLEKTRIEKE TRAM"
- * KIEKJES, KOETJES & KALFJES

Gidsenblad
LANGE NELLE
OOSTENDE

Driemaandelijks blad van de afdeling OOSTENDE
van de WESTVLAAMSE GIDSENKRING vzw
Afgiftekantoor OOSTENDE 1
Verantwoordelijke uitgever en redactie
Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

IN DIT NUMMER:

Inhoud:

23	ACTIVITEITENKALENDER	REDACTIE
24	VOORWOORD	MARC LOY
25	FLORA-LEOPOLDPARK	VINCENT DUFLOU
35	VERHALENBRUNCH MET OMER VILAIN (5)	MARTINE QUAEGBEUR
38	VISSERS-VOLKSGELOOF (2)	W. LANSZWEERT
41	ONTSTAANSGESCHIEDENIS VAN DE BELGISCHE KUSTVLAKTE (2)	CECILE BAETEMAN
44	100 J AAR GELEDEN "DEN ILLEKTRIEKE TRAM"	LUCIEN VALCKE
46	VISVROUWEN (1)	RICHARD QUAEGBEUR
49	KIEKJES, KOETJES & KALFJES	REDACTIE

.....

Verantwoordelijke uitgever en redactie:

Dirk Beirens, Floralaan 7, 8400 Oostende

De medewerkers zijn verantwoordelijk voor de door hen getekende bijdragen
(overname mag, mits bronvermelding)

Vormgeving:

Herman Moerman, Parijsstraat 11/6, 8400 Oostende

Secretariaat:

Patricia Veris, Nachtegalenlaan 50, 8400 Oostende

Voorzitter:

Marc Loy, Batterijstraat 70, 8450 Bredene

Dispatching:

(059) 80 73 81 (Fax en telefoon)

Rekeningnummer:

068-2075070-73

Lidmaatschapsbijdrage 1997 = 400 BEF

Activiteitenkalender

Redactie

GELEID BEZOEK

TENTOONSTELLING

"DE MAGIE VAN RADIO & TV"

Zondag 31 augustus 1997 om 10.30 uur aan de ingang van de Venetiaanse Gaanderijen op de Zeedijk.

Eigenlijk bestaat de tentoonstelling uit een tweeluik.
A. **Chronologisch overzicht** in modules en tegen een aangepast decor van de geschiedenis van radio en TV, van de Openbare Omroep en de programma's. Tientallen oude en nieuwe radio- en TV-toestellen, foto's, publiciteitsmateriaal, reconstructies, maquettes enz. vormen het beeldend materiaal om de verschillende periodes en accenten te belichten: de eerste radiopioniers, de eerste regionale zenders, het NIR-INR, de oorlogsjaren, het ontstaan van de TV en de groei van de BRTN.

B. In dit luik **presenteert de BRTN zijn werking en toekomstplannen** aan de hand van schitterende decors en onderdelen uit succesprogramma's, gekoppeld aan de nieuwste opnametechnieken en uitzendmogelijkheden, zoals breedbeeldtelevisie, flatscreen, dolby surround.

De tentoonstelling loopt van 1 juni tot en met 28 september 1997 en is open van 10 tot 12.30 uur en van 14 tot 19 uur (op vrijdag tot 21 uur). Toegang 100 BEF / reductie 50 BEF (senioren / 18-26) - 30 BEF (15-18) - gratis voor -15. Catalogus (Karel Hemmerechts/Ludion) + audio-CD = 995 BEF

* Verzameling om **10.15 uur** aan de ingang waar onze begeleiders u opwachten.

Wie wil deelnemen moet zich inschrijven **vóór 25 augustus 1997** door onze secretaris Patricia Veris te **verwittigen**, telefonisch op het nummer (059) 80 62 39 of via fax op het nummer (059) 80 12 54: aantal personen + lid/geen lid vermelden!

Ter plaatse betalen: leden = 50 BEF, niet-leden = 100 BEF

-∞

GELEID BEZOEK AAN DE

TENTOONSTELLING

"EMILE CLAUS

RETROSPECTIEF"

Zondag 7 september om 10.30 uur in het PMMK Museum voor Moderne Kunst, Romestraat 11, Oostende

Wilt u zeker weten of een activiteit al dan niet doorgaat, contacteer

secretaris Patricia Veris: tel. (059) 80 62 39 - fax (059) 80 12 54

Verzameling om **10.15 uur** in de balieruimte waar onze begeleiders u opwachten.

Wie wil deelnemen moet zich inschrijven **vóór 15 augustus 1997!**

Werkwijze:

1. Onze secretaris Patricia Veris **verwittigen**, telefonisch op het nummer (059) 80 62 39 of via fax op het nummer 059 (80 12 54)

Aantal personen + lid/geen lid vermelden!

2. Het juiste bedrag **overschrijven** op bankrekening nr. 068-2075070-73 t.n.v. West-Vlaamse Gidsenkring, afd. Oostende "Lange Nelle"

* LEDEN (groepstoegang + gratis gids) = 160 BEF

* NIET-LEDEN (groepstoegang + gids) = 260 BEF

Regel alles op tijd, de strikte organisatie laat geen achteraf-wijzigingen toe!

∞

OPEN MONUMENTENDAG

14 september !!!

∞

HET VLEGVELD

VAN STENE-OOSTENDE

Vrijdag 24 oktober 1997 om 20 uur in zaal "Den Anklap", Leffingestraat 85, Oostende.

Een geschiedkundig-anekdotisch overzicht van het ontstaan tot de ophef door Walter Major, auteur van het boek "Het vliegveld te Stene-Oostende".

Leden gratis - niet-leden: 50 BEF

∞

LEOPOLD II,

LEVENSECHT & KARIKATURAAL

Vrijdag 21 november 1997 om 20 uur in zaal "Den Anklap", Leffingestraat 85, Oostende.

Voordracht met illustraties door Dirk Beirens
Leden gratis - niet-leden: 50 BEF

WIE SCHRIJFT... DIE BLIJFT!

"De oude Librairie Corman leek na de oorlogsjaren een overblijfsel van de sfeer die in de jaren twintig en dertig in Oostende moet hebben geheerst. Je kwam er binnen langs een smalle deur. Links en rechts daarvan waren twee grote etalages vol boeken, zoals het hoort in een boekhandel.

De zaak leek heel lang, terwijl ze toch niet smal was. De tafels waarop de boeken lagen, versterkten deze indruk. Het was er nooit bijzonder druk. Zelfs wanneer er veel klanten rondliepen, voelde je in deze spelonk vol boeken, die op een onderaardse literaire wereld leek, de rust!"

(Fragment uit Eric de Kuypers recentste boek "Met zicht op zee")

"Gisteren zijn in Oostende dan eindelijk de kerstbomen verbrand. Dagenlang hadden ze in weer en wind op hun vernietiging liggen wachten en nu kwamen we ons warmen aan hun gloed. Er stonden wat kraampjes met gekleurde lampjes op het strand. Er was warme wijn. Er werden sprotjes geroosterd die gratis werden uitgedeeld. De stralen van de vuurtoren probeerden te concurreren met de vuurzuil.

De brandweer keek toe. Op een houten podium stond een orkestje. Er werd geen klassieke muziek gespeeld, ook geen rockmuziek, maar jazz. Er werd uitbundig gedanst. Toen het vuur gedoofd was, liep ik over vertrapte visgraten en dennentakjes richting zee.

Daar lag hij zwart en grijnzend."

(Fragment uit "Paardenjam" van Charlotte Mutsaers)

Momentopnames in literatuur verpakt. De schrijverspen die het alledaagse verwonderd op papier vangt. Of hoe die twee auteurs gevoelig blijven voor de duizend en één facetten die een stad tot "Oostende" kleuren. Twee auteurs die onze stad niet alleen literair uittekenen maar er zo door gefascineerd raakten dat ze er allebei - de Kuyper langs de vloedlijn, Mutsaers in het centrum - parttime zijn komen wonen. Een Brusselaar en een Amsterdamse, twee hoofdstedelijke aangespoelden, die de unieke ambiance van onze stad kozen om er te blijven en te schrijven.

Hopelijk kweken wij, dankzij de originele visie van mensen die bewust voor Oostende hebben gekozen, wat meer gevoeligheid voor de troeven van onze stad.

Het bestuur

Flora - Leopoldpark

Vincent Dufflou

Het fel omstreden beeld Flora dat ooit ons stadspark sierde, stond oorspronkelijk in het Royal Palace Hotel opgesteld ter gelegenheid van de eerste Oostendse kustfloraliën. Het eerste gedeelte van dit artikel is dan ook hoofdzakelijk gewijd aan deze bloemen- en plantenexpositie en in mindere mate aan Flora. Het tweede gedeelte behandelt dan de geschiedenis van en de problemen rond het beeld Flora toen het in het Leopoldpark stond opgesteld.

De Oostendse kustfloraliën

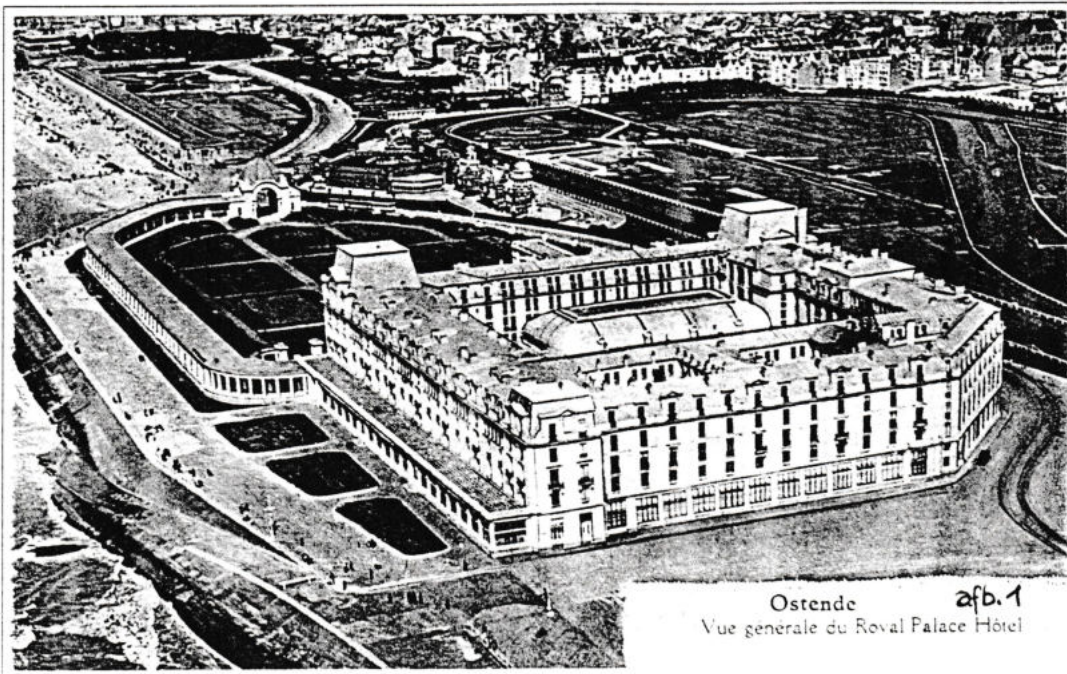
De voorbereidingen

In 1936 hadden enkele belangrijke bloementelers uit ons land de wens uitgedrukt om tijdens het zomerseizoen aan de kust floraliën te organiseren. Hiervoor deden zij een beroep op de heren F. CHRISPEELS, beheerder en W. JONCKHEERE (1) van het vakblad voor land- en tuinbouw *Cultuur en Handel* uit Kortenberg. Er werd hen gevraagd te onderzoeken waar deze floraliën het meeste kans op slagen zouden hebben. Na onderzoek bleek dat de voorkeur werd gegeven aan Oostende. Oostende was cen-

traal gelegen en tevens de voornaamste badstad van de Belgische kust.

Beide heren hadden ook de heer Eugène VERHULST, hoofd van de Beplantingsdienst van Oostende gecontacteerd om de verscheidene mogelijke locaties te bezoeken waar de bloemen- en plantenexpositie zou kunnen doorgaan. Men kwam tot het besluit dat het Royal Palace Hotel met zijn talrijke grote en kleine zalen zich het best leende voor een dergelijke manifestatie. In een brief van 11 september 1936, gericht aan het College van Burgemeester en Schepenen, verzochten de organisatoren dan ook om de medewerking, zowel logistiek als financieel, van het stadsbestuur. In hun schrijven vroegen zij:

1. Het kosteloos ter beschikking stellen van het Royal Palace Hotel (afb. 1 en 2) voor de duur van de opbouw, het afbreken en de eigenlijke tentoonstelling. Aanvankelijk was dat gepland voor de periode van 10 tot en met 18 augustus met 14, 15 en 16 augustus als eigenlijke tentoonstellingsdagen. Wellicht ten gevolge van de grote belangstelling vanwege de tuinbouwers werden de Oostendse kustfloraliën georganiseerd van 14 tot en met 22 augustus. Acht dagen in plaats van drie;
2. Het gratis gebruik van water en elektriciteit;

Podrome de Wellington.

Tramways

a.B.2

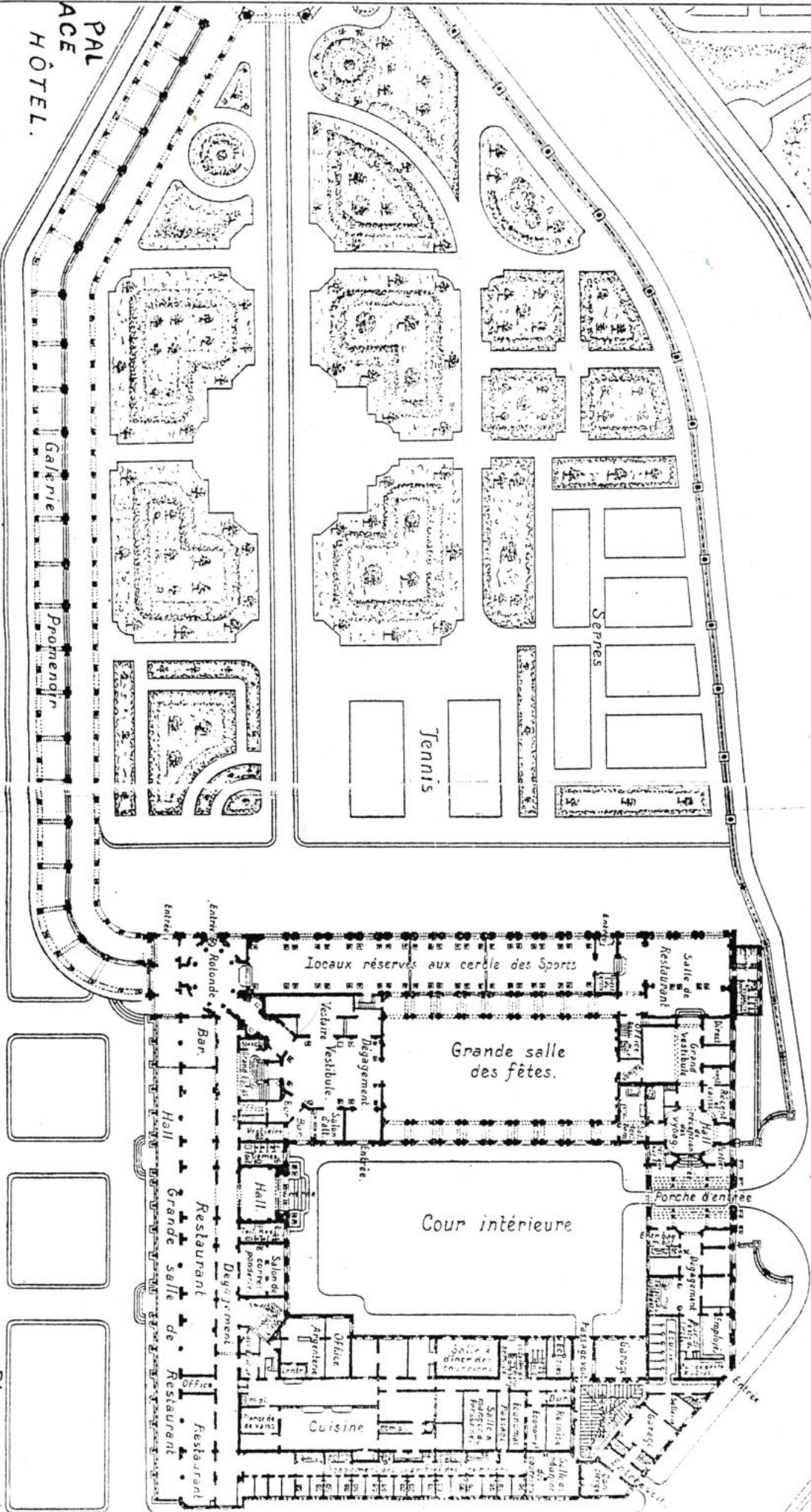
PAL
ACE
HÔTEL.

Mer du Nord.

Galerie
Promenoir

Digue.

Rue de l'Hôtel.

Plan général du
rez-de-Chaussée.

3. Het herstellen van de elektrische leidingen, vloeren en ramen waren nodig in de zalen die zouden worden gebruikt;

4. De medewerking van de Beplantingsdienst;

5. Een stadstoelage van 25.000 fr. voor het opvangen van een deel van de algemene onkosten. Dat kwam neer op 50% van het begrotingsbudget dat door de organisatoren aanvankelijk geraamd werd op 50.000 fr.;

6. Politietoezicht, zowel binnen als buiten, gedurende de eigenlijke tentoonstellingsdagen.

Verder stelden zij in hun brief dat het de bedoeling was om in de toekomst die Oostendse kustfloraliën jaarlijks te organiseren tijdens het hoogseizoen, telkens van 14 tot en met 16 augustus.

De inkomprijs zou, althans voor deze eerste editie, 1 frank per persoon bedragen.

Gedurende de daaropvolgende maanden bleef het stil rond die kustfloraliën. Het Stadsbestuur gaf blijkbaar geen teken van leven noch interesse, want in een brief van de organisatoren, daterende van 7 januari 1937 en gericht aan de heer Eugène VERHULST bleek dat het College nog niet geantwoord had op hun schrijven van 11 september 1936. Dat was voor de organisatoren een vrij vervelende zaak daar enkele belangrijke firma's reeds in oktober 1936 hun medewerking hadden toegezegd.

Uiteindelijk kwam er dan toch schot in de zaak en nog in de maand januari 1937 zette het Stadsbestuur het licht op groen voor de organisatoren en hun Oostendse kustfloraliën. Het Royal Palace Hotel werd gratis ter beschikking gesteld, kleine herstellingen en restauraties zouden worden uitgevoerd daar waar nodig en in de vergadering van het College van 19 februari 1937, gevolgd door een bekrachtiging van de Gemeenteraad in vergadering van 23 maart 1937, werd een subsidie van 25.000 fr. toegekend.

Die subsidie was van kapitaal belang voor de organisatoren, want zonder die stadstoelage zouden de kustfloraliën wellicht nooit plaatsgevonden hebben. Die subsidie was eigenlijk belangrijker dan de locatie. Wij mogen namelijk niet vergeten dat het Royal Palace Hotel op dat ogenblik een politiek heet hangijzer was. Ik denk dat het wellicht te vergelijken viel met het huidige Casino-Kursaal-dossier. Uit een nota van de heer Eugène VERHULST blijkt namelijk dat hij er wel degelijk rekening had mee

gehouden dat het hotel tegen die tijd verkocht zou kunnen zijn. Als alternatief zou men dan de floraliën in de tuinen van de Koninklijke Galerijen organiseren.

Van zodra de organisatoren weet hadden van de definitieve toewijzing van de stadstoelage gingen zij van start met de organisatie van de Oostendse kustfloraliën.

Een inrichtend comité werd opgericht, samengesteld uit:

- Voorzitter: F. CHRISPEELS, beheerder van *Cultuur en Handel*;

- Ondervoorzitter: W. JONCKHEERE, van het gelijknamige vakblad;

- Secretaris: Eugène VERHULST, hoofd van de Oostendse Beplantingsdienst;

- Technisch raadgever: BEERNAERT, administrateur van de firma "Flandria" in Brugge;

- Tuinarchitect: Rémi PECHERE;

- Propagandaverantwoordelijke: A. VAN DE CASTEELE;

- Zaal- en materiaalverantwoordelijke: ingenieur VAN DE WINCKEL;

- Lichtverantwoordelijke: ingenieur HUYS.

Naast het Stadsbestuur verleende ook het Provinciebestuur, het Ministerie van Landbouw en de Handelskamer, Afdeling Landbouw van Oostende haar medewerking aan het project.

Met deze kustfloraliën beoogden de organisatoren een driedig doel. Men wilde vooreerst aan de kustbewoners en vooral aan de toeristen duidelijk laten zien welke voortreffelijke tuinbouwproducten er in België werden gekweekt. Deze manifestatie stond dan ook open voor alle Belgische tuinbouwers, alhoewel er vanuit het buitenland ook grote interesse was. Franse, Nederlandse en Engelse bloemenkwekers wensden eveneens deel te nemen aan de Oostendse kustfloraliën.

Naast promotie voor onze eigen tuinbouwproducten wilden zij met die Oostendse kustfloraliën publiciteit maken voor Oostende. Zij hoorden met hun initiatief duizenden bezoekers naar Oostende te lokken.

De organisatoren maakten van die manifestatie uiteindelijk ook gebruik om hun vakblad of -bladen te propageren.

Geïnteresseerden konden zich tot 15 juni 1937 inschrijven voor een gratis standplaats op het algemeen secretariaat, dat gevestigd was in de Elisabethlaan 227 in Oostende.

Tien majestueuze, opeenvolgende zalen zouden

worden ingericht met allerlei soorten sierplanten, bloemen en zomervruchten, waarbij de Belgische serredruiven een zeer belangrijke plaats zouden innemen.

Op maandag 12 april 1937 had een bijeenkomst plaats in het Royal Palace Hotel om de tentoonstellingszalen te bekijken en te bestuderen met het oog op de indeling van de standen.

Gezien het groot aantal aanvragen voor deelname (2) onderzochten de organisatoren samen met Eugène VERHULST, tuinarchitect Remi PECHERE, de heer CUMPS, rijkstuinbouwconsulent en enkele grote exposanten waaronder de heer SANDER van de firma "Sander & Zonen" in Brugge, de heer BEERNAERT, van de firma "Flandria" eveneens uit Brugge en de heer LIETAERT, afgevaardigde van de Belgische Dahliamaatschappij en West-Vlaamse bloembollenkwekers, de mogelijkheid om nog een groter aantal zalen open te stellen voor hun bloemen- en plantententoonstelling, daar de oorspronkelijk voorziene oppervlakte te klein werd.

Naast de twee enorme feestzalen en de kleinere ontvangtzalen zou ook de bijna 200 meter lange eetzaal, die de hele lengte van het hotel innam en uitgaaf op de zeedijk worden ingepalmd als tentoonstellingsruimte. Er werd zelfs overwogen om ook de lange publieke gaanderij in te lijven.

De aanwezige exposanten waren tevens zeer opgetogen over de ruime, luxueuze en goed verlichte interieurs. Dergelijke interieurs zouden de deelnemers zeker toelaten om prachtige bloemen- en plantenensembles te realiseren en bijdragen tot het succes van die eerste Oostendse kustfloralien.

Voor architect Rémi PECHERE was het een hele opdracht om de zeer uiteenlopende standen op een praktische wijze te schikken binnen de beschikbare oppervlakte, die definitief werd vastgelegd op 7.000 m². Een meer dan 500 meter lang kronkelend pad zou de bezoekers leiden doorheen de diverse zalen waarbij zij alles rustig konden bekijken zonder op hun stappen te moeten terugkeren.

De mogelijkheid werd tevens onderzocht om 's avonds met behulp van verborgen voetlichten, schijnwerpers en speciale kleurverlichting een feeërieke sfeer en fantastische effecten te creëren. De Elektriciteitsdienst van de Stad Oostende zou instaan voor die passende ver-

lichting.

Er werd blijkbaar ook gezorgd voor een muzikale omlijsting, want de bekende Oostendse firma "Radio De Meester" stelde 14 luidsprekers ter beschikking voor het uitzenden van muziek.

Er werd ook beslist een prijskamp uit te schrijven met mooie geldprijzen waarbij bijzondere aandacht zou uitgaan naar de fruitinzendingen. De prijzen werden geronseld bij de bevolking en diverse instanties, want via de pers vernemen wij dat er talrijke schenkingen binnenkwamen, bestaande uit geld en prachtige kunstwerken.

Door het comité werd een prijskampreglement opgemaakt.

De organisatoren met als stuwende krachten de heren F. CHRISPEELS en W. JONCKHEERE, waren zeer tevreden over het verloop van de inschrijvingen. Al gauw bleek dat men noodgedwongen het aantal deelnemers zou moeten beperken, want de 7.000 m² zouden absoluut niet volstaan om alle belangstellenden een stand te geven. Een maand voor de opening was men dan ook genoodzaakt de inschrijvingen definitief af te sluiten.

De talrijke aanvragen wezen duidelijk op een grote belangstelling vanwege de tuinbouwsector. Uiteindelijk schreven meer dan 100 exposanten in (3).

Niet alles verliep echter even vlot en vlekkeloos bij de organisatie van die eerste Oostendse kustfloralien. Uit de briefwisseling tussen de organisatoren en de heer Eugène VERHULST blijkt dat de samenwerking met het stadsbestuur niet altijd zo optimaal verliep. Meer dan eens bleek er een kink in de kabel te zijn.

Vooreerst waren er de plotse problemen met die noodzakelijke stadstoelage van 25.000 fr. Toen het stadsbestuur zag hoe professioneel en groots de zaak werd opgevat en welke grootse publiciteitscampagne er werd opgezet voor die floralien, wilde zij op een gegeven ogenblik die toelage intrekken, dit tot grote verontwaardiging en paniek van de organisatoren. Paniek zal er zeker geweest zijn, want op dat ogenblik - we zijn in de maand juni 1937 - was het geraamde budget voor de organisatie van de manifestatie, begroot op 50.000 fr. reeds op. De organisatiekosten werden toen geraamd op 75.000 fr. Daar tegenover hadden zij op dat moment nog maar 5.000 fr. inkomsten.

Steunende op die professionele aanpak en grootse publiciteitscampagne zou er volgens het stadsbestuur een massa bezoekers op die manifestatie afkomen waardoor er heel wat inkomsten zouden zijn. De organisatoren vroegen zich af waarop het Stadsbestuur zich baseerde. Het voeren van een intense publiciteitscampagne was absoluut geen garantie voor een grote volkstoeloop. Zo iets beweren was het vel van de beer verkopen voor hij geschoten was.

In een brief van 15 juni 1937, gericht aan de heer Eugène VERHULST stelden de organisatoren dan ook dat Oostende er een eigenaardige opvatting op nahield inzake het gegeven woord. Toeval wil dat op datzelfde ogenblik een andere Oostendenaar zijn belofte om 5.000 fr. te schenken als steun voor de manifestatie had ingetrokken.

Of de Stad dan de beloofde toelage volledige uitbetaalde, weet ik niet. Wel kan men uit de briefwisseling duidelijk vaststellen dat een kleine maand voor de opening de organisatoren kampten met geldgebrek. Zij konden onmogelijk nog voorschotten betalen. Op dat ogenblik had de Stad nog maar 20% = 5.000 fr. - van die beloofde toelage uitbetaald.

Een ander misverstand met het Stadsbestuur ontstond toen de organisatoren koning Leopold III wensten uit te nodigen op de kustfloraliën. De organisatoren hadden dat overgelaten aan het Stadsbestuur wellicht omdat een uitnodiging uitgaande van een stadsbestuur een meer officieel karakter had. De organisatoren hadden wel gepland om de vorst niet uit te nodigen op de officiële openingsplechtigheid in de voormiddag. De kans was reëel dat de vorst dan niet zou ingaan op de invitatie. Daarom hadden zij voorzien om de koning uit te nodigen kort na de openingsplechtigheid, in de namiddag om 16.00 uur. Het stadsbestuur had de vorst echter uitgenodigd voor de officiële openingsplechtigheid. Wat de reden hiervoor mag geweest zijn, ik heb er het gissen naar. Misschien berustte het op een misverstand.

Nergens heb ik dan ook enige vermelding teruggevonden van een bezoek van de vorst aan de Oostendse kustfloraliën. Hiermee wil ik zeker niet beweren dat indien men de vorst had uitgenodigd voor een rondleiding in de namiddag hij zeker zou ingegaan zijn op de uitnodiging.

De aanleg van een nieuwe waterleiding zorgde

opnieuw voor moeilijkheden. Om de talrijke planten en bloemen van het nodige water te voorzien tijdens de floraliën, had het stadsbestuur een nieuwe waterleiding aangelegd. Kostprijs 11.000 fr. te verhalen op de organisatoren. Groot was het ongenoegen van de organisatoren, die deze kostelijke en volgens hen nutteloze waterleiding nooit hadden besteld. Zij pikten het niet dat de Stad die dure uitgave op hun rug schoof, terwijl zij enorm veel inspanningen dienden te leveren om enkele aankondigingen van 100 fr. bijeen te krijgen. Een dergelijke uitgave van 11.000 fr. zou er zeker toe leiden dat de Oostendse Kustfloraliën op een financiële catastrofe zouden uitdraaien. Als er op die basis diende te worden verder gewerkt met het Stadsbestuur dreigden de organisatoren ermee te kappen. In een brief van 26 juli 1937 gericht aan de heer Eugène VERHULST schreven zij:

“Als er nog zoo een paar verrassingen komen dan kan de zaak van de Floraliën beter niet doorgaan. Wij hebben aan Oostende onmiddellijk duidelijken uitleg gevraagd over verschillende dingen en na antwoord ontvangen te hebben zullen wij besluiten wat ons verder te doen staat” (4)

Het College van Burgemeester en Schepenen werd uiteindelijk bereid gevonden om de kostprijs van die fameuze waterleiding terug te brengen naar 2.300 fr., met dien verstande dat de Stad achteraf alle materialen zou recupereren.

Eugène VERHULST, aangeduid als secretaris van het inrichtend comité, fungeerde als tussenpersoon tussen de organisatoren en het Stadsbestuur en had dan ook de ondankbare taak om steeds die problemen te moeten aankaarten bij zijn werkgever, het Oostendse Stadsbestuur. De man zat tussen twee vuren.

Op 26 juni 1937 had er een nieuwe vergadering plaats in het Royal Palace Hotel in het bijzijn van de heer Emile VROOME, Schepen voor Financiën en Voorzitter van het Feestcomité van de stad Oostende. Praktische schikkingen zoals indeling van de standen, waterbevoorrading en aanleg van het wandelpad kwamen aan bod. Schepen Emile VROOME kreeg alle nodige uitleg verstrekt. Hij drukte dan ook zijn volle tevredenheid uit en was zeer opgetogen over de manier waarop de bloemenexpo werd georganiseerd. Met zo'n grondige voorbereiding was het

succes op voorhand reeds verzekerd. 7.000 m² vullen met planten en bloemen is geen makkelijke opdracht.

Het komt mij voor dat het organiserend comité met die bijeenkomst vooral de bedoeling had om aan het stadsbestuur een duidelijk beeld te geven van de opzet en de uitwerking van die Oostendse kustfloraliën, dit als een soort verantwoording voor de onontbeerlijke logistieke en financiële steun van stadswege.

Op donderdag 15 juli 1937 had er opnieuw een belangrijke vergadering plaats in het Royal Palace Hotel, ditmaal met de exposanten. Een 60-tal deelnemers uit alle delen van het land waren present. Ook de kabinetsoverste van het Ministerie van Koloniën, de heer JANSSENS was aanwezig. Dit ministerie wenste eveneens deel te nemen aan die floraliën met exotische planten, vruchten en andere producten uit Belgisch Kongo.

Om 10.30 uur opende de heer CHRISPEELS de vergadering. Na iedereen te hebben verwelkomd werden allerhande technische mededelingen en praktische schikkingen met betrekking tot de opstelling en verdeling van de standen meegedeeld.

Ook nu waren de aanwezigen enthousiast, zowel over de goede ligging als het prachtig interieur van het Royal Palace Hotel.

's Middags kregen de aanwezigen een lunch aangeboden in de hotels "Royal" en "Manchester". Onder de gasten bevonden zich ook schepen Emile VROOME, en de heren VAN DE CASTEELE, bestuurder van de Propagandadienst, FEYS, ondervoorzitter van het Feestcomité van Oostende en CUMPS, de Rijkstuinbouwconsulent.

Om 15.30 uur werd er opnieuw vergaderd, ditmaal met de exposanten van de handelsafdeling. Ook bij hen was er grote opgetogenheid inzake de ideale ligging en de prachtige zalen van het Royal Palace Hotel.

De organisatoren benutten ook alle mogelijke kanalen om ruchtbaarheid te geven aan hun initiatief.

25.000 driekleurige aanplakbrieven werden verspreid. Alle briefwisseling werd voorzien van een eigen briefhoofding. 20.000 postkaarten werden gedrukt. Kleine affiches op karton werden aangemaakt, voorzien van een ketting om speciaal te worden opgehangen in de tramstellen. Spandoeken werden gemaakt.

Aanvankelijk zouden ook strooibiljetten worden verspreid, maar uiteindelijk stapte men daarvan af. (5).

Naar de pers werden talrijke persberichten gestuurd. Een aantal dagen voor de officiële opening richtte de voorzitter van het uitvoerend comité via een persoonlijke brief die hij liet publiceren in de pers een warme oproep tot alles West-Vlamingen om de Oostendse kustfloraliën te komen bezichtigen:

Een brief aan de West-Vlamingen naar aanleiding der Kust-Floraliën

door F. Chrispeels

Voorzitter van het uitvoerend Comité

Nog enkele dagen scheiden ons van de opening der Kust-Floraliën. Een van de prachtigste hotels van Europa, het Palace Hotel te Oostende, zal op 14 Augustus zijn deuren openzetten om aan duizenden bezoekers en in 't bijzonder aan de kustbewoners te laten zien, welke heerlijke producten ons klein landje voortbrengen kan.

West-Vlamingen, u valt een groote eer te beurt, want in uw schoone en wereldberoemde badplaats Oostende zal voor de eerste maal een internationale tuinbouwtentoonstelling gehouden worden.

Gij moogt de belangrijkheid van deze gebeurtenis niet onderschatten, want zij kan voor Oostende zelf, voor uw provincie en voor geheel ons land in de toekomst van het grootste belang worden.

Dit prachtig initiatief moet krachtig doorgezet worden; niets zegt mij, dat geen tienduizenden van over het Kanaal of van over den Rhijn zullen komen, enkel en alleen om te genieten van de kunstige groepeeringsen onzer onovertroffen tuinbouwproducten.

West-Vlamingen, het is uw plicht dit prachtig initiatief te steunen. Een tuinbouwtentoonstelling zoals er nooit te voren in uw provincie heeft plaats gehad, zal van 14 tot 22 Aug. in het Palace Hotel te zien zijn. Komt er heen, en bovenal spreekt erover met de vreemdelingen waar gij mee omgaat. In hun land teruggekeerd, zullen zij aan hun vrienden en kennissen vertellen over de prachtige Kust-Floraliën in België.

Onze kust zal er onvermijdelijk bij winnen

en daardoor ook de geheele provincie.
 Bij een volgende gelegenheid zullen zij tal-
 rijker terugkomen en de Kust-Floralien zul-
 len zoo een van de belangrijkste gebeurtenis-
 sen van ons seizoen worden.
 West-Vlamingen ik reken op u en groet u met
 eerbied en liefde. (6)

In diverse kranten werd er ook reclame gevoerd
 onder de vorm van aankondiging. (afb. 3 en 4).
 Ook via de radio werd er publiciteit gevoerd.
 Zowel op het I.N.R. (7) als het N.I.R. (8) werd
 er kort voor de opening van de bloemenexpo,
 een zeer interessant interview afgenomen van
 de heer CHRISPEELS, die het initiatief en het
 belang van de floralien zeer goed verdedigde.
 Ter gelegenheid van deze eerste Oostendse
 kustfloralien werd er ook een ere-comité opge-
 richt. Het ere-voorzitterschap werd toegewezen
 aan de heer RUBENS, Minister van Landbouw
 en de heer MOYERSOEN, Senaatsvoorzitter.
 De heer BAELS, Gouverneur van West-
 Vlaanderen en de heer Eduard MOREAUX,
 Burgemeester van Oostende zetelden eveneens
 in dit ere-comité. Verder werden heel wat
 Oostendse prominenten en alle vooraanstaande

DE KUSTFLORALIEEN

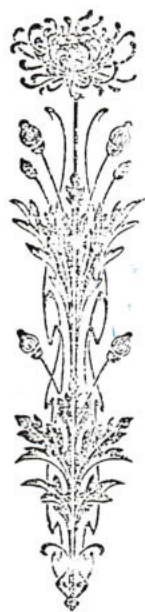
zijn te bewonderen in de
 prachtzalen van het
PALACE HOTEL
 van 9.30 tot 22 uur

Ingangsprijzen :

Zaterdag 14 Augustus :
 20 fr. (van 12 tot 22 uur)

Zondag 15 en Maandag 16
 Augustus : 5 fr.

Van 17 tot 22 Augustus :
 3 fr.

Belgische en buitenlandse algemene tuinbouw-
 maatschappijen en -verenigingen in dit ere-
 comité opgenomen.

Naar aanleiding van die bloemenexpo werd er
 ook een Nederlands-/Franstalige catalogus uit-

La fleur est Reine à la Reine des Plages

Le 22 août (Journée de clôture)

des

Floralies de la Côte

Palace Hôtel
OSTENDE

Entrée Générale : 3 francs

Le soir les Floralies sont vraiment merveilleuses

Illumination féerique

Une visite s'impose

afb 3

gegeven, met een toch vrij hoge oplage van 25.000 exemplaren.

De oorspronkelijk vastgestelde toegangsprijs van 1 frank werd niet behouden, maar fel opgedreven. Op de openingsdag bedroeg die 20 frank, op zondag 15 en maandag 16 augustus betaalde men voor een ticket 5 frank en de overige dagen 3 frank.

De expositie was dagelijks doorlopend geopend van 09.30 uur tot 22.00 uur.

Meer dan een week voor de opening werd reeds gestart met het opzetten van de standen. Op de grond werd zand en turf aangebracht waarop de bloemen zouden worden gelegd. Ook de gazonpartijen werden reeds grotendeels aangelegd. Daar het aanleggen van rotstuintjes heel wat werk in beslag nam, was men ook reeds volop bezig met het leggen van de rotspartijen. De bloemen en planten zouden uiteraard pas in laatste instantie komen. Daarmee werd gewacht tot de dag voor de opening.

Ook de talrijke vensters en spiegels van het Royal Palace Hotel kregen een wasbeurt en zoals beloofd voerde de Stad kleine herstellingen en restauraties uit.

Ook het openbaar vervoer verleende haar medewerking aan de Oostendse kustfloraliën. Om het de bezoekers makkelijk te maken werden de tramlijn "Vuurtoren en Slijkens" met eindhalte op het Marie-Joséplein ter gelegenheid van en voor de duur van de Oostendse kustfloraliën verlengd tot aan het Palace Hotel van 09.00 tot 22.00 uur.

Naast het zuiver expositiegedeelte werd er blijkbaar ook gezorgd voor enige animatie. Zo was er op zondag 22 augustus 1937, dag van de afsluiting, om 20.30 uur een grote fakkeltocht voorzien. Vanuit het stadscentrum, met het Wapenplein als startplaats ging het richting Royal Palace Hotel, waar de stadsharmonie een concert hield op het terras van het hotel. Ik neem aan dat dit moet worden beschouwd als een soort afsluitingsplechtigheid.

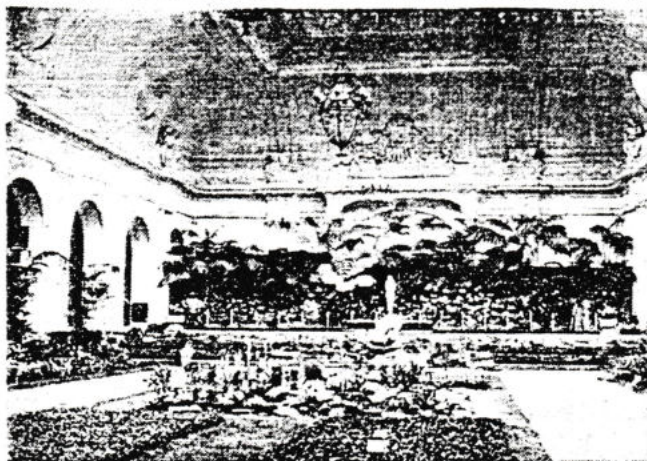
De inhuldigingsplechtigheid

De officiële inhuldiging had plaats op zaterdag 14 augustus 1937 om 11.00 uur. Voor deze plechtigheid waren een 300-tal personaliteiten uitgenodigd.

De heer F. CHRISPEELS nam als eerste het woord (afb. 5). Hij verwelkomde de aanwe-

De Kustfloraliën te Oostende

ZATERDAGMIDDAG INGEWIJD

Onder groote belangstelling is te Oostende een tentoonstelling van bloemen geopend. Boven, een gezicht op de openingsplechtigheid van deze floraliën tijdens de rede van den h. Chrispeels. Onder, een blik op de tentoongestelde bloemen in de groote zaal.

DE OPENINGSPLECHTIGHEID

Zaterdagvoormiddag had te Oostende, in aanwezigheid van een groot aantal belangstellenden, de plechtige inwijding plaats van de eerste floraliën van de kust.

Onder de aanwezigen bevond zich de h. Scheerlinck, vertegenwoordiger van het ministerie van Landbouw, Vandenberghe, bestendig afgevaardigde ter vervanging van den h. gouverneur Baels-Moreaux, burgemeester van Oostende, het voltallig schepencollege en gemeentesekretaris Surmont, de hh. konsuls van de te Oostende vertegenwoordigde landen, Van Glabbeke, volksvertegenwoordiger, kommandant Couteaux, van de Staatsmarineschool, en tal van andere personaliteiten.

Een lange wandelgang van het gebouw, waar de tentoonstelling is ondergebracht, was getooid met een weelde van bloemen.

REDE VAN VOORZITTER CHRISPEELS

Het woord werd eerst genomen door den h. CHRISPEELS, voorzitter van het

de kust, want thans is er in de «Koninkrijken der Badsteden» iets nieuws geboren dat een van de grootste attracties zal uitmaken van het zomersizoen. Oostende moet de bloemenjaarbeurs worden van West-Europa.

TOESPRAAK VAN DEN H. SCHEERLINCK

Nadlen kwam de h. SCHEERLINCK namens den minister van Landbouw aan het woord. Hij wijst op de kunstige schikking van de Floraliën van de kust. Het is hoofdzakelijk een tentoonstelling van begonia's, die bewondering afdwingt. Onze uitvoer van bloemen en vruchten wordt thans fel belemmerd. Wij moeten trachten een grooter afzetgebied te vinden in eigen land.

DE H. VANDEBERGHE AAN HET WOORD

Na den h. Scheerlinck sprak de h. VANDEBERGHE, namens gouverneur Baels.

In een dichterlijke taal maakt hij den lot van de bloemen en vruchten uitteers. Het is de plicht **afb. 5** thans

gen en dankte iedereen die had bijgedragen tot het welslagen van de expositie. Een speciale hulde werd gebracht aan Eugène VERHULST, diensthoofd van de Beplantingsdienst voor zijn bijdrage en inzet.

De voorzitter van het uitvoerend comité wees er verder op dat met deze eerste editie van de Oostendse kustfloraliën iets nieuws in Oostende was geboren en dat men het de volgende maal nog beter en grootser zou opvatten, want deze bloemenexpositie moest uitgroeien tot één van de, zoniet de imposantste attractie van het zomerseizoen in de Koningin der Badsteden en de belangrijkste bloemenjaarbeurs van West-Europa.

Verder spoorde hij de talrijke villa-eigenaars langs de Belgische kust aan om hun tuin 's zomers overvloedige te bebloemen, want dat zou bijdragen tot de charme van de zee en haar strand.

Vervolgens nam de heer SCHEERLINCK het woord. De inspecteur-generaal van het Ministerie van Landbouw was afgevaardigd door minister RUBENS, die zich had verontschuldigd. In zijn toespraak verdedigde hij de Oostendse bloemententoonstelling, die een parel toevoegde aan de kroon van de Koningin der Badsteden en even mooi was als de Gentse floraliën. Gent kon zo een weelde aan begonia's niet aanbieden.

Inspanningen dienden ook te worden geleverd om de bloem en het belang van de druiventeelt in eigen land te promoten, gezien de export ervan naar het buitenland sterk te kampen had met stijgende moeilijkheden.

Daar ook de Gouverneur van West-Vlaanderen, de heer BAELS, verontschuldigd was nam bestendig afgevaardigde Joseph VAN DEN BERGHE het woord in zijn naam. Zijn rede week af van de klassieke officiële speech. Hij ging meer de lyrische toer op. In een poëtische, kleurrijke taal had hij het over de schoonheid van de bloemen en de gevoelens die zij opwekken. De openbare besturen hadden tot taak die kunstzin bij de bevolking te ondersteunen, want het was een bewijs van economische werkkraft, het leidde tot een verfijning van smaak en het was een feest voor de mens. Tot slot bracht hij een hulde aan de bloemenkwekers.

De reeks toespraken werd afgesloten door burgemeester Eduard MOREAUX, die hulde bracht aan de twee spilfiguren van de

Oostendse kustfloraliën, de heren CHRISPPEELS en JONCKHEERE.

Daarna opende hij officieel de tentoonstelling, die gevolgd werd door een rondleiding voor alle aanwezige prominenten. Dat waren er heel wat en van diverse rang en stand. Een korte opsomming om een idee te geven van wie er allemaal uitgenodigd was en als bewijs hoe belangrijk de bloemententoonstelling werd opgevat. Onder de aanwezigen waren er onder andere de bestendige afgevaardigden VAN GLABBEKE en PEURQUAERT; de schepenen Ernest VAN GLABBEKE, Emile VROOME en Hendrik EDEBAU; alle gemeenteraadsleden met uitzondering van de socialistische raadsleden; de stadssecretaris Michel SURMONT; de consul van Frankrijk, Groot Brittannië, Nederland, Portugal, Chili en Denemarken; de kolonels DE WAELE en DE DROOG; de heer COUTEAUX, commandant van de Belgische Marineschool; de heer KESTELOOT, vrederechter van het kanton; de heer COURTENS, directeur van de buurtspoorwegen van de kust; de heer DEMOULIERE van de Oostendse afdeling van het Frans ziekenhuis "Reine Elisabeth"; de heren Willy TOUSAIN, Emile BULCKE en James ENSOR; de heer VAN GLABBEKE, havenkapitein; de heer DAVID, voorzitter van de Oostendse Handelsvereniging; de heer LAMBEAU, president van de koninklijke vlasvereniging. Al wie enige naam en faam had was blijkbaar uitgenodigd, zo ook de bevelhebber van de Deense oorlogsbuit "Islands Falks", die toevallig de haven van Oostende aandeed.

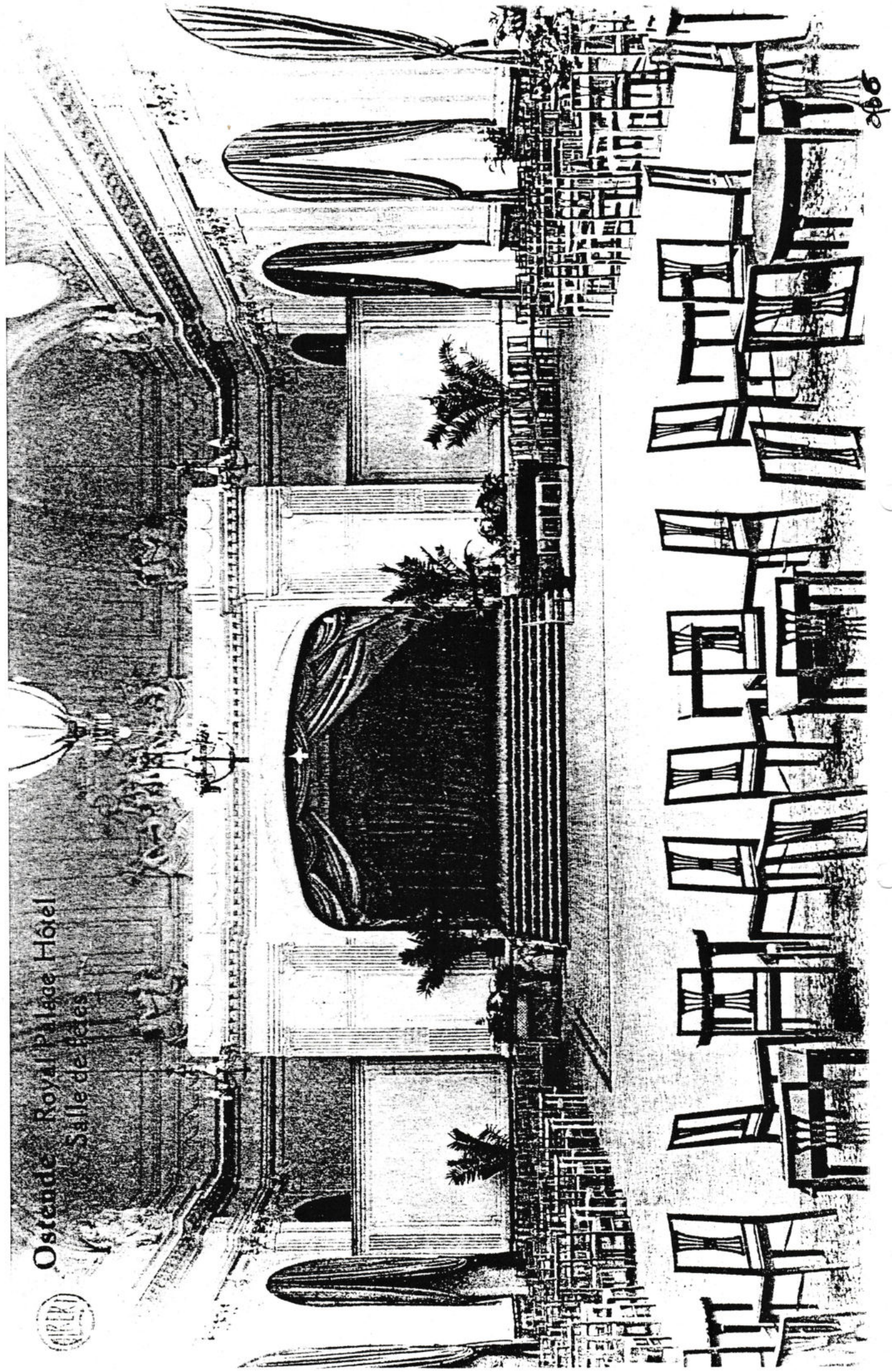
Grote afwezigen waren de gouverneur van West-Vlaanderen en de Minister van Landbouw die nochtans beloofd hadden aanwezig te zijn.

's Avonds was er dan nog een banket voorzien onder voorzitterschap van schepenen Emile VROOME.

Tijdens de openingsplechtigheid waren reeds tal van bezoekers komen opdagen die buiten stonden te wachten om de floraliën te bezoeken en wellicht ook een glimp op te vatten van de talrijke prominenten. (afb. 6)

(wordt vervolgd)

Ostende Royal Palace Hôtel
Salle de fêtes

Verhalenbrunch met Omer Vilain (5)

Martine Quaegebeur

Deel 5

Een andere schrijver die bij ons in alle stilte leefde, was Gaston DURIBREUX. Deze bijzonder vriendelijke persoonlijkheid baatte het "Hotel du Parc" uit, gelegen in de Aartshertogstraat te Mariakerke. Toen het oorlog werd en het cliënteel niet meer kwam opdagen, sloot DURIBREUX zijn deuren. Hij had dus geen inkomen meer en alzo werd hij op het stadhuis aangesteld als tijdelijke bediende bij de uitdeling van de zegels in de bevoorradingsdienst. Zoals vele anderen had men hem aanvaard voor een heel jaar wat bij mij (= Omer Vilain) niet het geval was. Telkens als er geen verdeling van zegels of rantsoenkaarten waren had ik gedaan, waardoor ik niet meer dan 10 tot 14 dagen mocht werken.

Na de oorlog schreef DURIBREUX een groot aantal boeken, vooral romans. "De grote Hemme" (1950) ging over de Eerste Wereldoorlog. Het werd bekroond met de Prijs van de "Scriptores Catholici". Voor "De zure druiven" (1952), een boek over de Tweede Wereldoorlog en waarvan de personages die erin voorkwamen door de auteur min of meer zelf gekend waren, kreeg DURIBREUX de Vijfjaarlijkse Prijs voor het Verhalend Proza van de provincie West-Vlaanderen. Verder schreef hij vissersverhalen, novellen en een paar kortverhalen in tijdschriften.

Hij was één van de charmantste mensen die ik ontmoette. Ik herinner mij heel goed toen ik bij hem thuis op bezoek was en hem meedeelde: "Jij bent altijd zo rustig en kalm". "Ja", antwoordde hij, "wil je eens weten waar ik mij het gelukkigst voel? Dat is in de Heilig Hartkerk". "In de Heilig Hartkerk"? vroeg ik hem verbaasd temeer omdat hij op Mariakerke woonde. "Ja, de Heilig Hartkerk is de witste kerk van Oostende. Als je daar binnengaat, ben je net als in de hemel. Ik kan er een half uur zitten en rondkijken. Het geeft me een buitengewoon rustig gevoel."

Gaston DURIBREUX was een uitzonderlijk man, en dromer met een innemend karakter. Hij

GASTON DURIBREUX

had een zoon die lid was van de Flandria Boxingclub en die onder de naam van DEBREUX in het Sportpaleis in de Rogierlaan (thans nr. 44) bokste. Op een dag stond DURIBREUX naast mij naar zijn zoon te kijken: "Vind jij ook niet dat boksen een beetje een gemene sport is"? wilde hij weten. "Wel, ik weet het niet. Naar het schijnt zijn het vooral de Engelsen die in het leger en aan de universiteiten altijd een aparte afdeling hebben waar ze de boksers onderbrengen, net zoals ander sportlui, voetballers enzomeer", legde ik hem uit. Mijn mening dat boksen wezenlijk gewelddadig was, durfde ik hem niet vertellen. DURIBREUX stond daar zo ongelukkig te kijken: "Och, die jongen krijgt toch zulke slagen", en het deed hem pijn dat zijn zoon letterlijk uit de ring werd geslagen.

In Oostende waren er nog andere auteurs die wellicht niet zo bekend geworden zijn omdat ze slechts één of twee boekjes publiceerden. Zo iemand was Hugo DALED, een speciale figuur van na de oorlog. Hij woonde in het hotel bij zijn ouders op het Leopold I-plein (hoek Rogierlaan en Torhoutse Steenweg). DALED was dichter, tekstschrijver van revues en was van plan carrière te maken. Hij schreef twee boekjes: "Gedichten van een achttienjarige" en een biografie over de Brugse doelwachter BRAET die jaren lang goalkeeper was van voetbalclub CERCLE BRUGGE. Vader DALED was trouwens schatbewaarder van de Oostendse voetbalclub ASO en had altijd contact met voetbalisten. Menig bestuurslid kwam bij hem over de vloer.

Omdat Hugo ook wat kon zingen, wilde hij zijn geluk beproeven in de variété-wereld. Hij richtte een soort van revuegroep op en bracht enkele platen uit op 78-toeren. Zijn vader was van mening dat hij maar eerst zijn oude platen moest zien te verkopen vooraleer nieuwe te maken.

In de Koninklijke Schouwburg van Oostende zong DALED het bekende lied "Sunny Boy", gebracht met witte handschoenen. Eens kwam hij op scène zonder handschoenen. Plotseling drong het tot hem door dat hij ze vergeten was en hij trad af om ze te gaan halen tot grote hilariteit van het publiek.

Toch kon Hugo DALED zijn droomcarrière niet waarmaken. Hij raakte in het vergeetboek en overleed op nog jonge leeftijd.

Nu gaat er geen jaar of half jaar meer voorbij of er verschijnt een boek over of in verband met Oostende. Een zeer goed hedendaags schrijver is John GHEERAERT. Hij publiceert regelmatig, schrijft zeer verzorgd en heeft een vlotte pen.

In het begin dat ik in de bibliotheek werkzaam was, het moet in het jaar 1947 geweest zijn, kwam er een vrouwtje de bibliotheek binnengestapt die mij op zijn plat Oostends vroeg:

"Menhère, eije gie da boek van Frank EDEBAU nie"? In 1944 had Frank EDEBAU namelijk een proefschrift geschreven over de geschiedenis van de stadsbibliotheek van Oostende. Hij had het gemaakt voor zijn eindwerk als bibliothecaris.

"Zeker, mevrouw", antwoordde ik.

"Zoenk ik da kunnen lènen van joen"?

"Zeker, mevrouw", verzekerde ik haar.

"Wit je gie over wat da dat goat"? vroeg ze mij.

"Jazeker, over de geschiedenis van de stadsbibliotheek van Oostende".

"Hoe"? keek ze verbaasd, "De geschiedenis van de stadsbibliotheek van Oostende? Dus da's nie gelijk ZOLA? EDEBAU, da's toch de zeune van

Henri EDEBAU, de socialist"?

"Jawel, mevrouw".

"Ja, moar ik die peinsden dat ie gelijk ZOLA een twa geschreven had"!

In haar verwachtingen teleurgesteld, verliet ze de bibliotheek. Zij dacht werkelijk dat Frank EDEBAU in de trant van Emile ZOLA had geschreven.

De vele anekdotes die ik zou kunnen vertellen in de tijd dat ik in de bibliotheek werkzaam was, zouden een hele avond kunnen vullen. Ik heb er trouwens 44 jaar gewerkt en kende er een honderdtal personeelsleden.

Heel in het begin ging er iemand op pensioen. Hij zei: "En 'k en ik hier nu zovele joaren gewerkt, en 'k en ik nooit een boek gelezen". Ja, hij was er preus mee. Hij had nooit een boek gelezen!

Eens had ik een B.T.K.'er in dienst die zich in de bibliotheek niet op zijn gemak voelde: "Wel, 'k weet het niet", sprak hij, "En boeken hier, en boeken doar, en ton nog gazetten met al die rekken doartusschenin, en boven nog boeken en in de kelder nog boeken. 'K Gon ik da nie kunnen uthoeden, menhère"! "Ja maar, heb jij iets tegen boeken misschien"? vroeg ik hem. "Neen", antwoordde hij, "moar dat is juste gelijk een twa dat op jen afkomt". En inderdaad, ik geloof niet dat hij één jaar gebleven is. Ik geloof zelfs dat hij zijn ontslag indiende voor een ander werk. De boeken waren hem te geweldig, een gevaar dat hem bedreigde.

Eén van mijn personeelsleden kon niet zo goed met kinderen om. Toen ze bij hem hun boek kwamen inleveren: "Zie je gie doar were. Je kuch gie da boek nog nie gelezen en. Een boek moe je lezen met een dictionair bie je"! Met als gevolg dat de statistieken aangaande de jonge lezers daalden.

Dan was er iemand die ik moest aanmanen: "Ga je er eens aan denken om je boeken terug te brengen"? Ik keek na wat hij in huis had en merkte op dat hij 36 boeken had geleend. "Ja, maar dat zijn allemaal boeken die ik nog moet lezen"! Hij besepte niet dat iemand anders ze intussentijd ook kon lezen.

Een werkneemster verbleef er maar één dag: "Ja, moa menhère, ke kunnen ik met dat volk nie omme, ke kun ik met da volk nie omme! Ik gon een andere betrekkinge aanvragen"! Zij werd direct verplaatst en ik kreeg een andere bediende. Dat was in de tijd dat men nog geen akte van bekwaamheid moest bezitten en enkel een stadsexamen voldoende was om in de bibliotheek te werken.

Een andere B.T.K.'er kon geen bibliotheekwerk aan: "Oh, ik moet naar de bibliotheek gaan werken. Ik kan da nie an! Ik kan da nie an"! En zo bleef hij negen maanden thuis zonder dat men

hem kon afdanken of iemand anders in zijn plaats in dienst kon nemen.

Gelukkig was niet iedereen zo. Sommigen weenden toen ze overgeplaatst werden door de één of andere omstandigheid. Ze waren benoemd en kregen aan andere job. Drama's waren er ook. Eén van mijn personeelsleden had net zijn overplaatsing naar het stadhuis aangevraagd en tijdens zijn eerste verlof verongelukte hij. Het behoort niet tot de geschiedenis van Oostende, maar in de doodgewoonste diensten doet men levenservaring op.

Vijfentwintig jaar lang gaf ik 's zaterdags les aan kandidaat-bibliothecarissen. Deze lessen vonden plaats in Brugge, Kortrijk, Roeselare, Waregem, Ieper, Oostende en in een paar andere gemeenten. Met heel veel enthousiasme gaf ik provinciale cursus en staatscursus, onderricht in alle soorten vakken: bibliografie, bibliotheek-inrichting, geschiedenis van het boek, titelbeschrijving, catalogografie enz. Er waren cursisten bij die enkel de lessen volgden om later aan een baantje te kunnen geraken. Mijn eerste les die ik hen gaf luidde dan ook als volgt: "Kijk, als je niet van boeken houdt noch van mensen, met geen bejaarden of kleuters kunt omgaan, blijf dan van de bibliotheek af, want je zal de ongelukkigste mens zijn voor de rest van je leven. Maar als je een beetje sociaal bent, de mensen

bibliothecaris je job uit te oefenen.

Vierenveertig jaar lang heb ik mijn werk met heel veel liefde gedaan, waarmee ik nu niet wil zeggen dat ik een prima bibliothecaris was, ver vandaar. Misschien heb ik de een of de ander wel eens tegen de schenen geschopt, maar ik heb me altijd kalm gehouden, zelfs tegenover het personeel. Wanneer er iets was, werden ze naar mijn bureau geroepen. Ik ben maar eenmaal uitgevlogen en dat was op een zaterdag waarop ik in feite niet moest werken. Die dag ging ik nog eens vlug de bibliotheek binnen omdat ik iets vergeten was. Eén van mijn bedienden lichtte mij in: "Er is daar een heer die iets zoekt over Veurne en ik vind niets voor hem".

"Ik ga wel even naar hem toe", antwoordde ik en dacht inmiddels aan een auteur waarvan de naam mij ontsnapte.

De heer keek mij aan: "Vous êtes le bibliothécaire en chef, ici"?

"Oui, monsieur. Qu'est-ce que vous cherchez exactement"?

"Eh bien, L'histoire de Furnes".

"Ah, il y a un auteur, un petit instant s'il vous plaît, je suis en train de réfléchir sur le nom de cet auteur".

"Comment, est-ce que je dois attendre encore longtemps"?

"Mais non, monsieur, j'ai réfléchi".

"Comment, vous êtes le bibliothécaire en chef, ici? Vous parlez un français infect"!

Dat ik de Franse taal misschien niet zo perfect sprak zoals echte Franstaligen nam ik aan, maar ik wilde me niet laten beledigen: "Monsieur, je suis en congé, j'ai voulu vous aider et maintenant je vous dis merde"! Ik draaide me om en liet hem staan. De naam van de auteur schoot me opeens te binnen. Het was PLETTINCK, maar mijn enthousiasme om zijn boek te helpen zoeken, was voorbij.

Later vernam ik dat de man in kwestie een procureur-generaal was uit Brussel. Ik was op mijn weerhouden, een procureur-generaal! Gelukkig hoorde ik nooit meer iets van hem.

Omer VILAIN: "Ik heb altijd van boeken gehouden en dan is het fijn om als bibliothecaris je job uit te oefenen"

kunt begrijpen en van boeken houdt, dan is er wel voor jou een plaats weggelegd".

Ik ben nu al wat ouder en als ik een boek in handen neem, zegt men: "Jij streelt dat boek zoals je een vrouw streelt". Ik heb altijd van boeken gehouden en dan is het wel fijn om als

SLOT

Visser-volksgeloof (2)

W. Lanszweert

(Vervolg van vorig nummer)

Een mogelijke verklaring voor deze fenomenen

De kleine O.L.-Vrouwbeeldjes die langs de kust strandden, zijn meer dan waarschijnlijk afkomstig van vaartuigen. Zeer veel schepen hadden immers zo'n beeld aan boord.

We citeren Juul Filliaert: "... hij (de Vlaamse visser) plaatst in zijn woonruim, over de schaft-etafel, een kapelletje waarin een O.L.-Vrouwbeeldje vereerd wordt; ...)

Het kon dus best dat zo'n beeldje verloren ging - bij schipbreuk bijvoorbeeld.

Moelijker is uit te leggen waarom de veel grote kruisbeelden op het strand werden gevonden en toch probeert A.V. (Antoon Viaene?) in zijn artikel "Het Heilich Cruise van Middelkerke" een verklaring te geven.

Uit zijn artikel blijkt dat Middelkerke ooit een gekende bedevaartplaats is geweest.

Reeds in 1569 is er sprake van het Heilig Kruis. Toen werd een stuk land, 120 roeden (2240 m²), aan "theilich Cruisse" van Middelkerke geschonken.

Onze streken zijn evenwel gekenmerkt door woelige tijden.

A.V.: "In de woelige tijden van den Beeldenstorm (1566), werden over heel het land kerken en beelden vernield. Wat er te Middelkerke geschiedde is nergens beschreven. Heeft men dan misschien het inzicht gehad het heilig kruis in het strand te delven? Geen geheim-bergplaats."

Na de slag van Nieuwpoort en het beleg van Oostende (1600 en 1604) bleef van Middelkerke vrijwel niets meer over.

A.V. vervolgt: "Is het in de daaropvolgende jaren misschien dat na de storm de zee ons haar verborgen schat terugschonk?"

Bijzonder merkwaardig is de gelijkenis van het verhaal van het Heilig Kruis van Middelkerke met dit van Wenduine.

Het mirakuleus bild van den gekruisten Zaligmaeker, dat over menige jaeren gevonden is geweest van visschers aent stranghe, door welk bil God betoond heeft dat de devotie tot het heilich cruys op Middelkercke zout uyt-schynen; gemerkt, zoo men zegt, en hetzelve in oude bewyzen bevonden hebbende, dat dit cruys op diverse reysen (want sy het wilden vereeren aan de capelle van Walraversyde en oock te Nieuport-binnen), hier in dese kercke gevonden is geweest sonder eenich menschelyk toedoen, waeruyt genoegzaam blyckt dat de Kristus onze Verlosser wilt dat men hier tot syn eene particuliere devotie soude betoonen ..."

Het gevonden aangespoelde kruisbeeld zou dus eerst in de kapel van Walraversijde (verdwenen vissersdorp) geplaatst zijn en werd nadien teruggevonden in de kerk van Middelkerke. Toen ook Nieuwpoortnaars het kruis in hun kerk binnenhaalden wilde het er niet blijven en werd het opnieuw in de kerk van Middelkerke aangetroffen.

De gelijkenis met het verhaal van Wenduine gaat verder:

Elk jaar op 24 juni, Sint Jans- en kermisdag te Middelkerke kwamen de vissers van Nieuwpoort om het beeld in de processie te dragen. Elk jaar was er een grote volkstoeloop. Er waren bijzondere maatregelen nodig om de orde te handhaven.

Na de Franse Revolutie werd het stiller op Sint Jansdag te Middelkerke. De Nieuwpoortnaars bleven weg.

Onze gewesten werden steeds door andere volkeren overheerst. Alle nationaliteiten, Spanjaarden, Nederlanders, Fransen, Engelsen, Duitsers, Oostenrijkers, enz. kwamen bij ons de boel op stelten zetten. Naburige Vlaamse steden kozen niet altijd dezelfde partij wat vaak tot onderlinge oorlogen leidde. Nadat het weer wat kalmer was geworden brak de hel steeds opnieuw los.

Er werd "torrewacht" gehouden en alarm geslagen als 't nodig was. Bij gevaar vluchtte men ook met de kerkschatten. Voor Middelkerke naar Nieuwpoort, Oostende of zelfs naar Brugge. Om het even waar de poppen gingen dansen nam men voorzorgsmaatregelen. Kerkschatten werden verstopt en "als de kust veilig was" werd alles teruggehaald tot ... men er opnieuw mee moest vluchten.

Hoogstwaarschijnlijk moeten we de "sterke verhalen" van de miraculeuze beelden en kruisen op deze wijze relativiseren.

Bij gevaar werden ze verstopt en nadien terug boven gehaald of teruggevonden op een plaats waar men ze niet verwachtte omdat er na al die tijd, of als gevolg van de verwarring die met het plotse vluchten gepaard ging, niet meer precies wist wat er mee gebeurd was.

Daar ligt misschien de verklaring voor de geheimzinnige verhalen van beelden en kruisen die steeds opnieuw in die welbepaalde kapel of kerk opduiken.

Misschien mochten de vissers van een naburig dorp, die ervoor gezorgd hadden dat het beeld in kwestie in veiligheid bij hen bewaard werd tijdens woelige tijden, voor een andere dorpsgemeenschap, het beeld als blijk van dank dragen en begeleiden in een processie tijdens de kermisdag.

Misschien werden ze aanvankelijk uit dankbaarheid en later uit traditie juist daarom getrakteerd.

Zoals ondermeer te Middelkerke:

"... koster en visscher werden getrakteerd op de kosten der parochie met een of twee tonnen bier, volgens het belang van de groep ..."

Misschien worden ooit nog eens documenten of teksten teruggevonden die het geheim van de heilige beelden en kruisen nog wat verder ontsluit.

Vanuit een meer recent verleden kunnen we de vooropgestelde verklaring nog meer recht aandoen.

Puinhopen, baksteen, modder en slijk, hartverscheurende taferelen en onnoemelijk menselijk leed staken de kop op tijdens de Eerste Wereldoorlog.

Had deze grote oorlog zich een paar honderd jaar vroeger voorgedaan dan zou O.L.-Vrouw van Lombardsijde op miraculeuze wijze alleen op stap zijn geweest: Nieuwpoort-Oostende heen en terug.

Gelukkig is er Juul Filliaert die ons in zijn artikel "O.L.-Vrouw van Lombartzijde - Wat er met het vermaarde beeld gedurende en na de Eerste Wereldoorlog gebeurde." de zaken zeer precies omschrijft ... en toch ruiken we hier opnieuw op bepaalde momenten een zweem van geheimzinnigheid.

Precies zoals bij vorige uitgaven van onrust en oorlogsgeweld werden te Lombardsijde de kerkschatten in veiligheid gebracht. Alle kerkschatten en kostbare toebehoorten bij het beeld van O.L.-Vrouw werden in drie kisten geborgen en gedolven. Het beeld zelf bleef evenwel in de kerk staan. Toen het gevaar voelbaar werd bracht Francies Ollieuz, voorzitter van de Kerkraad, het beeld naar het huis van kerkheer Désiré Dewulf waar het in een "veilige" kelder zou kunnen worden ondergebracht in tijden van zeer grote nood. Het beeld stond drie dagen lang op een kast in de beste kamer en kende zowaar een grote toeloop. De vrouw van Francies zorgde voor de nodige publiciteit. Overall vertelde ze:

"O.L.-Vrouw is gered, ze mogen de kerk in brande schieten, maar O.L.-Vrouw zal niet vergaan, we hebben het naar Dies Wulfs gebracht en ge zult zien: de Duitsch 'n zal met z'n kanons over de barriere van de kerke niet geraaken."

En hier komt het mysterieuze voor het eerst in deze geschiedenis naar voor. Het valt af te leiden uit het relaas van Juul Filliaert die ons als volgt verhaalt:

"Dit gezegde is geen legende. Uit de meest betrouwbare bronnen werd het mij door verscheidene inwoners medegedeeld. De Duitscher is met zijn kanonnen niet over de barriere van de kerke gekomen; Duitse soldaten wel, maar geen geschut."

Na drie dagen werd het gevaar zeer groot. Op 17 oktober dook iedereen de kelder in. Drie dagen later, op 21 oktober werd de situatie zo dramatisch dat men naar Nieuwpoort vluchtte. 'Dies Wulf' die thuis bleef om over alles te waken hield het nog twee dagen langer vol en

werd nadien, tijdens zijn vlucht naar Nieuwpoort door de Duitsers gedwongen recht-
som te maken en zich naar Oostende te bege-
ven.

Te Oostende vernam hij van brave Duitse solda-
ten (die waren er ook) dat het beeld gezien was
voor zijn deur. Ze beloofden het beeld mee te
brengen. Op die wijze kwam het beeld te
Oostende terecht waar het uiteindelijk in de
kerk "St. Pieter en Pauwel" werd geplaatst.
Ook daar ontstond weldra een grote devotie.

En opnieuw komen we in het mysterieuze
terecht.

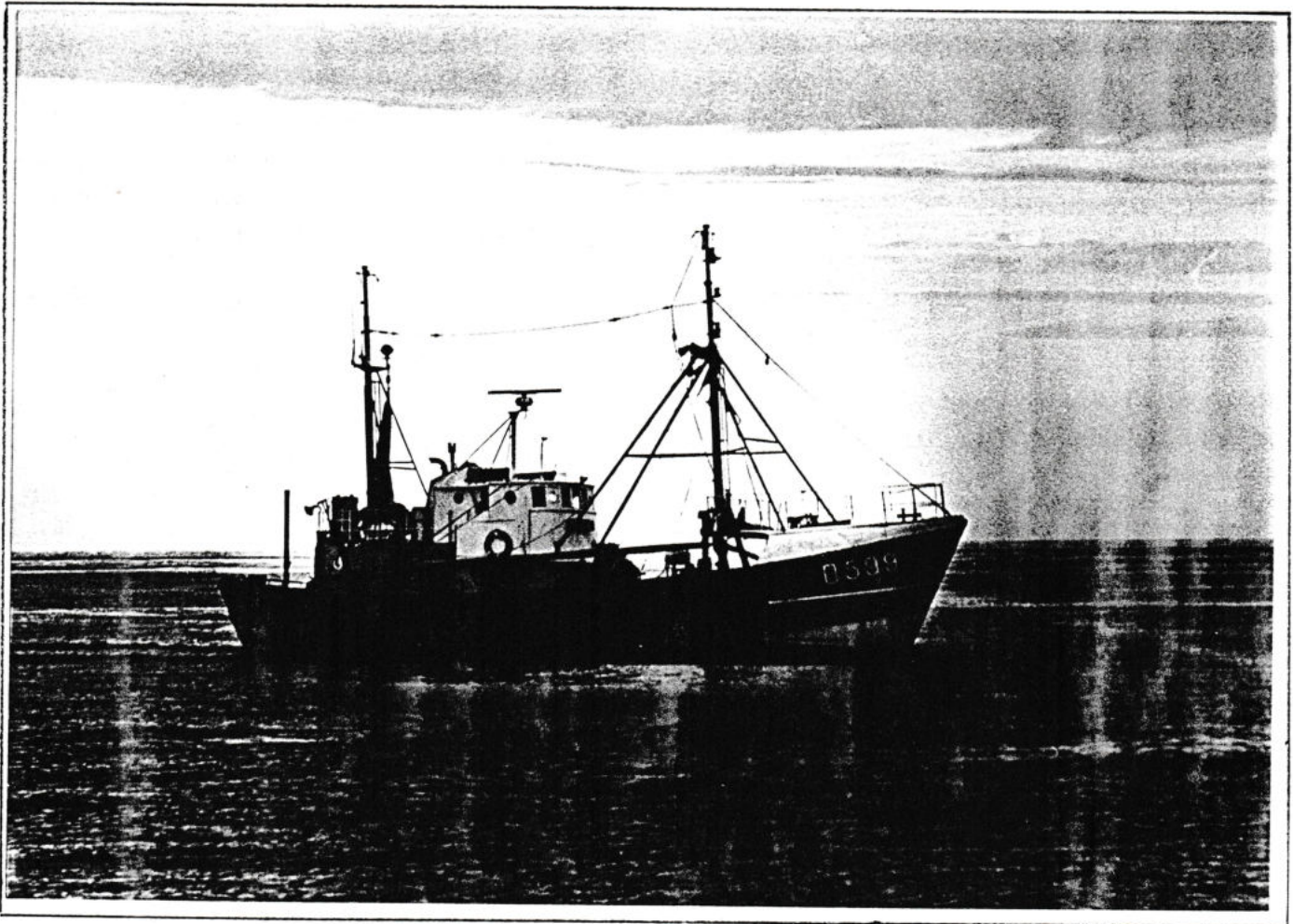
Op 22 september 1917 werd de kerkbeuk waar

O.L.-Vrouw van Lombardsijde stond in puin
geschoten.

Tussen de brokstukken

*"vond men het beeld van O.L.-Vrouw van
Lombardsijde ongedeerd rechtstaan."*

Na de beschieting werd het beeld tot na de oor-
log in de gewapende kelders van de Volksbond
ondergebracht. Uiteindelijk werd het in 1920
opnieuw in de kerk van Lombardsijde geplaatst.
De gedolven kerkschatten werden opnieuw
bovengedaald doch veel van de inhoud was ver-
rot of zwaar beschadigd. Toch konden er enkele
sieraden en ex-voto's gered worden.

(Vervolg van vorig nummer)

In de loop van de ontstaansgeschiedenis van de kustvlakte hebben zich voortdurend dergelijke verschuivingen van de verschillende afzettingmilieus voorgedaan. De stuwende kracht achter deze verschuivingen was toen wel de stijging van het zeeniveau.

Nauw aansluitend met de stijging van het zeeniveau verhoogde ook de grondwaterspiegel op het land zodat er, mede door de verwarming van het klimaat, terug een weelderige vegetatie tot stand kwam. Door de alsmaar stijgende zeespiegel kwam de grondwaterspiegel echter zo hoog te staan dat zoetwatermoerassen ontstonden waarin veen accumuleerde. Dit veen wordt het basisveen genoemd. Het oudst gekende basisveen in de kustvlakte dateert van 9.500 jaar geleden. Aanvankelijk kwam het tot stand in de diepst gelegen delen van het gebied, maar naarmate de zeespiegel, en dus ook de grondwaterspiegel bleven stijgen, ontwikkelde het basisveen zich steeds maar hogerop en steeds meer landinwaarts.

Ondertussen had er zich in de diepst gelegen delen van het toenmalig landschap - heel waarschijnlijk de paleo-vallei van een vroegere loop van de IJzer - bovenop het basisveen een getijdengebied ontwikkeld. De sterke stijging van de zeespiegel in de periode vóór 7.500 jaar geleden (7m/1000 jaar) leidde tot een aanzienlijke opvulling met zand en klei (afkomstig van de Noordzee), terwijl het getijdengebied zich zeer vlug landinwaarts uitbreidde.

Een merkelijke vertraging van de zeespiegelstijging tot 2.5 m/1000 jaar omstreeks 7.500 - 7.000 jaar geleden bracht enige verandering teweeg in het getijdengebied. Delen van het wad geraakten voldoende hoog opgeslibd en werden niet meer zo geregeld overspoeld door het getij dat minder stuwend binnenkwam. Daardoor konden zich dunne zoetwaterlagen vormen juist onder het wadoppervlak en kwam er al vrij vlug zoetwatermoerassen tot stand waarin vooral riet groeide dat zich opstapelde tot veen. Op die manier ontstonden lokale ver-

landingsveentjes (enkele cm dik) die echter niet veel langer dan honderd jaar stand hielden. De zeespiegelstijging, weliswaar verminderd tot gemiddeld 2.5 m/1000 jaar, bleef de opvulling van het gebied nog steeds domineren en in de nabijheid van de talrijke getijdengeulen werd onverminderd zand en klei afgezet. Die geulen verplaatsten zich in de loop van de tijd, steeds op zoek a.h.w. naar ruimte om hun water en sediment kwijt te geraken. Die lokale veengebieden waren zo'n gebied bij uitstek omdat die, verstoken van sediment gedurende enkele tientallen jaren, op een iets lager niveau lagen dan de opgeslibde gebieden rondom de geulen. Op die manier veranderden de veengebieden weer in wad en konden de door de geul verlaten gebieden op hun beurt evolueren naar zoetwatermoeras.

Dit mechanisme van opvulling waarin de getijdengeulen een primordiale rol speelden, heeft ertoe geleid dat de afzettingen van de kustvlakte afgezet in de periode tussen ca. 7.500 en ca. 5.500 jaar geleden hoofdzakelijk bestaan uit een afwisseling van wadsedimenten met veenlaagjes. Juist omwille van de rol van de geulen zijn in het meer landwaartse gedeelte van de vlakte de verlandingsveentjes frequenter en dikker.

Omdat de zeespiegelstijging bleef afzwakken, verliest ze naar het einde van deze periode toe, haar rol van stuwende kracht met als gevolg dat de veengebieden steeds uitgebreider worden en langer kunnen stand houden. Een tweede merkelijke vertraging van de stijging (tot gemiddeld 7 cm per 100 jaar) omstreeks 5.500 - 5.000 jaar geleden heeft ertoe bijgedragen dat een veen, dat zich ontwikkelde in de periode ca. 6.400 - 5.500 jaar geleden, ongestoord kon blijven groeien en accumuleren voor een periode van minstens 2.000 jaar. Dit veengebied kende ook een enorme laterale uitbreiding, want tegen 4.800 jaar geleden was nagenoeg de hele vlakte omgevormd tot kustveenmoeras. De vlakte strekte zich toen trouwens verder zeewaarts uit dan tegenwoordig, waarschijnlijk zelfs een 2 à 3-tal kilometers.

Een tiental jaar geleden was dit veen nog zichtbaar op het strand van Raversijde bij laagwater voordat er golfbrekers werden aangelegd waardoor het strand zich opgehoogd heeft.

Het einde van deze veengroei situeert zich in de periode tussen ca. 4.450 en 1.500 jaar geleden. Dit is niet gebeurd door een plots of éénmalig evenement dat in de literatuur gekend staat als de Duinkerke II transgressie. De oorzaak ervan is niet te zoeken in een plotse verandering van het zeeniveau. De zeespiegelstijging verliep immers nog steeds met dezelfde, sterk afgezwakte trend als tijdens de veenvorming. De oorzaak is te zoeken in het sedimentaanbod dat de Noordzee ter beschikking stelt. Zandbronnen die de opvulling van de vlakte en de zeewaartse uitbouw van de kust tot dan hadden mogelijk gemaakt, waren uitgeput geraakt. Nieuw sediment om de - zij het geringe - zeespiegelstijging te compenseren, kon alleen verkegen worden door een terugschrijding van de kust en door de voormalige afgezette sedimenten in zeewaartse gebieden te eroderen. De werking van de getijdengeulen hebben ook hier een grote rol gespeeld.

Dit terugschrijden van de kustlijn bracht ook het getij geleidelijk aan weer landinwaarts via de opengebleven monding van de IJzer en andere belangrijke getijdengeulen. Daardoor werd het veen aan de randen van de geulen weggeslagen of geërodeerd wat resulteerde in een ontwatering van het veengebied in de nabijheid van de geulen.

Veenaccumulatie is namelijk zeer waterrijk; het bevat meer water dan vaste deeltjes. De ontwatering, of drainage van een veengebied leidt onvermijdelijk tot het inklinken of compactie met een aanzienlijke daling van het oppervlak als gevolg (waarschijnlijk 1 à 1.5 m voor dit veengebied). Dit gebeurde in een korte tijdspanne.

Daar waar de veengebieden ingeklonken waren, ontstond nieuwe (vertikale) ruimte voor sedimentatie en deze gebieden veranderden opnieuw in een wad. Dit mechanisme verplaatste zich steeds verder landinwaarts. Dit gebeurde weliswaar eerst langsheen de geulen, want bij een vergroting van het wad-areaal kan meer water en sediment binnenstromen via geulen. Deze worden daardoor dieper en gaan zich steeds verder landwaarts uitbreiden met als gevolg dat een steeds groter veengebied werd

gedraineerd en terug in wad veranderde.

Het is niet uitgesloten dat in de Romeinse periode de menselijke activiteiten, zoals de drainage van het veengebied voor betere toegankelijkheid, of het veendelven voor zoutwinning, bijgedragen hebben tot deze ontwatering van het veen en verlaging van het toenmalig maaiveld.

Dit mechanisme duurde ongeveer 3.000 jaar want de eerste tekenen van het einde van de veengroei zijn gedateerd op ongeveer 4.450 jaar geleden in de zeewaartse gebieden, terwijl in de meest landwaarts gelegen gebieden van de vlakte de veengroei pas definitief tot een einde kwam omstreeks 1.500 jaar geleden (540 AD).

Ondertussen bleef de kustlijn terugschrijden en werden grote stukken zeewaarts gelegen gebieden geërodeerd. Dit verschijnsel duurt immers vandaag de dag nog steeds voort en is de belangrijkste oorzaak van het ontzanden van sommige stranden (zoals bv. De Haan). Het is ook in deze periode dat het ontstaan van de Terstreep-geul moet gesitueerd worden en, naar het einde van deze periode toe, wanneer ook het hele achterland onder getij invloed kwam te liggen, de huidige loop van de IJzer.

Het spel van de getijden zorgde voor verdere opvulling van het wadgebied tot het oppervlak weer in evenwicht was met het toenmalig zeeniveau. Het wad strekte zich landwaarts trouwens 1 à 2 km verder dan ooit voorheen, vermits het zeeniveau nog nooit zo hoog was geweest. Eenmaal dat evenwicht bereikt, gingen de geulen opnieuw verlanden en breidde de schorre zich meer en meer zeewaarts uit.

Het grootste gedeelte van het kustgebied kwam op die manier buiten het bereik van de getijden te liggen, zelfs bij springvloed. Daardoor kon het stilaan verzoeten en de schorre-vegetatie werd geleidelijk aan vervangen door zoetwater vegetatie. Aldus ontstonden zoutweiden. Zoutweiden omdat de streek toch nog enkele malen per jaar werd overstroomd bij extreem hoge getijden (zoals tijdens krachtige stormen en tijdens de lente- en herfstequinox).

De kustlijn bleef ook toen nog terugschrijden en de gebieden langsheen de IJzer en meer zeewaartse streken kenden nog steeds de dagelijkse invloed van de getijden. Dateringen van schelpen in slikke- en geulsedimenten laten vermoeden dat de gebieden beïnvloed door de IJzer pas

na 650 AD tot schorre konden evolueren. Zeewaarts was dat nog iets later, want op de plaats waar thans Oostende gesitueerd is, was een geul nog actief in 750-860 AD.

Ondertussen werden in de rest van de vlakke zoutweiden in gebruik genomen voor schapenteelt, gevolgd door een eerste bewoning. Gezien de zoutweiden toch nog enkele keren per jaar bij extreem hoogwater konden overspoeld worden, was het heel normaal dat de mens zijn bewoning ophoogde. Om diezelfde reden werden ook dijken aangelegd rond de 10e eeuw. Daarom zijn die dijken niet zeer hoog en meestal loodrecht op de kustlijn, want het water kwam immers via de geulen binnen. Het waren dus helemaal geen zeeeringsdijken, maar hun aanleg moest vermijden dat het land nog werd overspoeld door extreme hoge vloed. Deze dijken, weliswaar "oude zeedijken" genoemd, vormen zeker ook geen grens tussen de verschillende "transgressies".

Het aanleggen van dijken bracht overmijdelijk met zich mee dat de afwatering nu ook door de mens moest geregeld worden. Om o.m. het overtollige regenwater af te voeren werden sloten gegraven, want in de zoutweide stond de grondwaterspiegel op gemiddeld zeeniveau, dit is slechts enkele decimeters onder het maaiveld.

Deze werkzaamheden bleven echter niet zonder gevolg voor de verdere evolutie van de vlakke. Door het graven van sloten, ook al waren ze

ondiep, veroorzaakte men ontwatering van het bovenste pakket sedimenten. Net zoals het het geval is bij veen, is ook de wadklei zeer waterrijk en leidt ontwatering tot compactie of inklinken met een verlaging van het oppervlak tot gevolg. Deze verlaging van het oppervlak betekende weer nieuwe (vertikale) ruimte voor de opengebleven geulen die hun gebied dat ze dagelijks overspoelden, gingen uitbreiden. Deze uitbreiding was echter vrij lokaal en bleef beperkt tot de gebieden rond de opengebleven geulen, zoals bv. de IJzer en waarschijnlijk ook de Terstreep-geul.

Dit zijn de overstromingen van de 11e eeuw die uitvoerig beschreven zijn in de kloosterannalen en als Duinkerke III transgressie werden bestempeld. Ze hebben echter geen noemenswaardige sedimenten afgezet. Het was meer een spel van verschuiving van slikke naar schorre en omgekeerd.

Sindsdien is men systematisch gaan inpolderen. De verdere evolutie van het gebied, met heel waarschijnlijk nog meer lokale overstromingen, laterale verschuivingen en verlanden van geulen, en uitbreiden en overspoelen van schorren, zijn in de sedimenten nog nauwelijks te achterhalen. Alleen archeologische gegevens en historische bronnen kunnen het detail van de plaatselijke geschiedenis achterhalen.

(SLOT)

Honderd jaar geleden

Lucien Valcke

"Den illetrieke tram"

Sedert 1955 is de stadstram uit het Oostendse stadsbeeld verdwenen. Van het drukke tramverkeer van weleer is nog enkel de "lange tram", zoals veel Oostendenaars nog altijd de kusttram noemen, overgebleven. Dat deze tram elektrisch wordt aangedreven zal iedereen wel vanzelfsprekend vinden. Het is inderdaad al een tijdje geleden dat de eerste elektrisch aangedreven trams, zowel voor het stadsnet als voor de kustverbindingen, in gebruik werden genomen: 19 juli 1897 voor de stadstram (1) en 2 augustus 1897 voor de kusttram (2). De eerste stadstrams en de eerste kusttrams werden reeds in 1885, het jaar van de stichting van de N.M.V.B. in gebruik genomen, maar dat waren toen stoomtrams. (3)

De aanzet tot de elektrificatie van deze lijnen vinden we terug in 1895. In dat jaar werd de fameuze conventie getekend tussen enerzijds de Belgische Staat en anderzijds de Engelse Kolonel J. T. North waardoor deze laatste een terrein verwierf waarop het Royal Palace Hotel zou gebouwd worden. (4) In deze conventie vermeldde echter het artikel 7, dat aan kolonel North de concessie toegewezen werd voor de aanleg en de exploitatie van een buurtspoorweglijn tussen het Zeestation en Middelkerke-Bad. (5)

De maatschappij die de exploitatie van deze tramverbinding voor haar rekening zou nemen, werd gesticht te Antwerpen op 12 augustus 1896 en werd de "Compagnie du Tramway électrique d'Ostende-Littoral" genoemd.

Later zou deze door de N.M.V.B. overgenomen worden. (6)

De elektrische centrale voor de levering van de nodige stroom werd gebouwd aan de Nieuwpoortsesteenweg op een terrein waar nu het grootste gedeelte van de Vercamerschool staat.

En dan komen we in het jaar 1897: op 5 maart werd het eerste rijtuig voor de nieuwe elektrische lijn in Oostende gezien. Het was afkomstig uit de werkhuizen Raghemo te Mechelen en de "Société Electricité et Hydraulique de Charleroi", voor wat de elektrische uitrusting betrof. (7)

De grote dag voor de stadlijn was 19 juli 1897: inwijding van de elektrische tram, die vertrok aan de "barkadaine" (voor niet-Oostendenaars: de aanlegplaats voor de mailboten, in het Frans: le débarcadère!) en reed langs de Keizerskaai (nu: Vindictivelaan), St.-Jozefsstraat (nu: Jozef II-straat), de Werfstraat (nu: H. Serruyslaan), het Theaterplein (nu: Marie-Joséplein) en via de Koningsstraat, tot aan Mariakerke op de zeedijk. (8)

De tweede belangrijke datum was 2 augustus 1897: inwijding van de nieuwe elektrische tramverbinding met luchtlijn, tussen Oostende en Middelkerke: "Ostende-Littoral", in aanwezigheid van o.a. minister de Smet de Naeyer. In de lokale pers werden geen superlatieven gespaard om deze gebeurtenis te beschrijven. Zoals nu nog altijd het geval is, reed die tram ook langs de duinen op de zeedijk en dat traject noemde men zelfs: "La Corniche du Nord, rivale de la Corniche Méditerranéenne"!!

Ook de snelheid was indrukwekkend: op sommige plaatsen werd er aan meer dan 30 km/uur gereden.

Interessant detail: de getrokken rijtuigen hadden ruime balkons voor fietsen. (9)

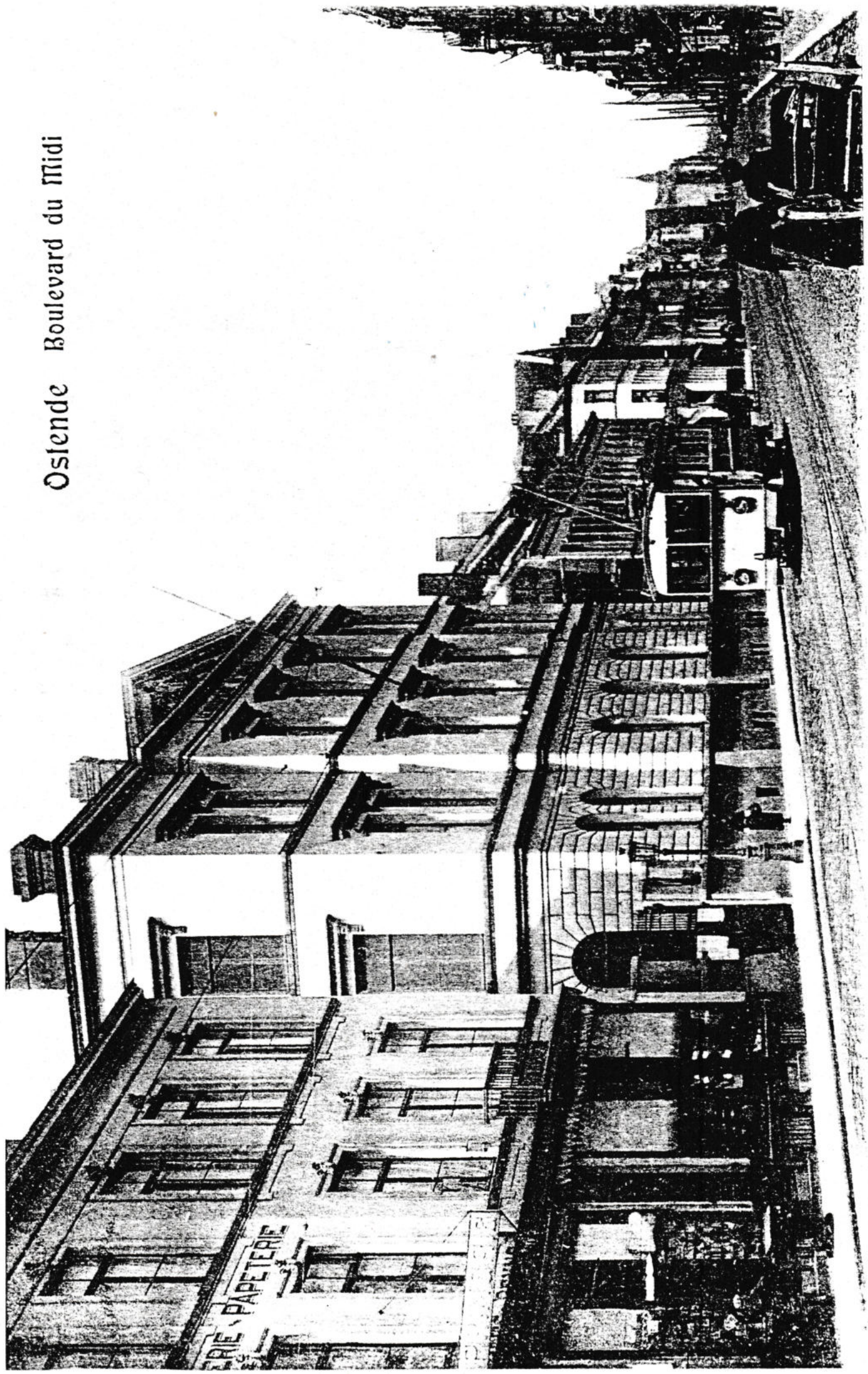
De elektrificatie van de kusttramverbindingen vanaf 1897 betekende ontegensprekelijk een grote stap in de ontwikkeling van het kusttoerisme.

Bronnen:

- (1) *L'Echo d'Ostende* N° 82, 20 juli 1897, p 2
- (2) *L'Echo d'Ostende* N° 88, 3 aug. 1897, p 2
- (3) *De tram maakte de kust - geschiedenis van de kust-tram 1885-1985* door R. van Craeynest, p 12
- (4) *100 jaar geleden - Het project North*, door L. Valcke in *Gidsenblad Lange Nelle* Nr 4, 1995, p 165
- (5) *Idem* Nr (3) p 54
- (6) *Idem* Nr (3) p 56
- (7) *Idem* Nr (3) p 60
- (8) *Idem* Nr (1)
- (9) *Idem* Nr (2)

Een van de eerste elektrisch aangedreven tramrijtuigen, met "trolley" voor de stroomafname.

Ostende Boulevard du Midi

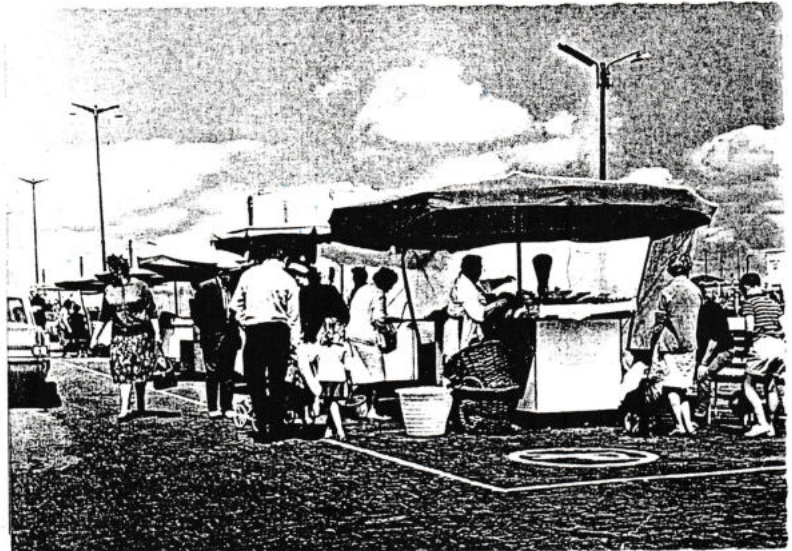
Oostendse Visvrouwen (1)

Richard Quaegebeur

Ik heb ze nog gekend, de Oostendse visvrouwen, en ik heb ze weten uit het stadsbeeld verdwijnen.

“Viswuvven”, zegt men in Oostende en dat woord wordt meestal uitgesproken op een wijze als gaat het om iets laags en gemeens. Een apart ras zeggen sommigen. Nochtans strookt dit niet met de werkelijkheid.

De dagtaak van een visvrouw was allesbehalve gemakkelijk. Tegen zeven uur waren ze in de vismijn. Toen was er dagelijks, en meer dan nu, visaanvoer, zelfs op zaterdag.

Erst werd de vis geveild van een drietal IJslanders en ondertussen keken de vrouwen rond, wat het voordeligst zou zijn voor hun zaak. De vis mocht niet te duur zijn maar zeker vers. Dan bleven ze bij de benne staan (mand met vijftig kilo vis) tot die werd aangekocht door een groothandelaar, om de vis dan af te kopen. Wee diegene die dan wilde aanspraak maken op die benne!

Ik heb die vrouwen echter beter leren kennen in de kreeftjestijd (tijdens de lente- en zomerdagen vanaf Pasen) en in de periode van de krabben (september tot begin december). Er was in die dagen praktisch continu aanvoer van kreeftjes van vele visgronden, zoals IJsland, de Kreeftenput in de Noordzee en zelfs van het Kanaal. Ze waren dan ook niet zo duur, doch meer dan zestig frank per kilo mocht de verkoopprijs voor de visvrouwen niet bedragen. Zoals nu werden de kreeftjes ingedeeld in drie maten: grote, middels en kleine. De twee laatste waren dan ook het voordeligst om langs de straten te verkopen.

Volgens ik nog weet waren er vier firma's die een kookinstallatie hadden in de vismijn. Daar was Vanderlinden, Lombaert, Lingier en wij, Pieters-Quaegebeur (mijn schoonbroer en ik). We waren een leurhandel begonnen maar zonden ook kreeftjes en krabben naar Brussel en een paar vishandels in het binnenland.

Onze kookinstallatie was echter, zonder boffen, moderner dan de andere. Wij gebruikten een paar branders zoals bij de centrale verwarming met mazout en elektriciteit. Wij kookten niet alleen vlugger, maar de warmte van het kooknat was intenser en de kreeftjes waren nooit mals. Voorts voerden we gratis naar 't stad en de meeste visvrouwen kwamen dan ook bij ons koken.

Een paar mensen verdienden er “een schone frank” mee om de koopwaar naar de stad te rijden, tegen tien of vijftien frank de benne, en zodoende de viswinkels en karretjes te bevoorraden. Ik ken ze nog: Charrel, wiens vrouw een café uitbaatte in Zandvoorde en Tuur Defier (de gekende turner) samen met zijn schoonzuster (familie van de eveneens gekende mandenmaker). Wij namen geen werk af van die mensen want die kwamen soms handen te kort. In de vismijn had je ook de visinvoerders. Mensen die de bennen uit de verkoophalle met een steekkar naar de pakhuizen voerden. De kreeftjes werden toen reeds, net als heden, vóór de verse vis geveild. Ik zie Pier nog naar ons pakhuys komen. Hij was koetsier gedurende de weekends, woonde in Bredene, en voerde met de hulp van zijn vrouw de vis binnen als bijverdienste.

Wanneer de manden kreeftjes op de kar stonden, twaalf à veertien stuks, hield iedere vrouw

haar eigen benne vast. Ze lieten zich zo meetrokken want de lange benen van Pier namen grote passen en dit konden ze onmogelijk bijhouden. Een van die vrouwen heb ik nog zijdelings zien meelopen want ze had twee bennen aangekocht en wilde ze zeker vasthouden.

Wij hadden een knecht in dienst en die gaf iedere mand een speciale behandeling: voorzichtig opscheppen na het spoelen, nog eens de kreeftjes onderduwen op het einde van de kookbeurt, voorzichtig uitscheppen in een propere kist of een van onze manden, enzomeer. Iedere vrouw dacht dat het voor haar alleen was dat hij dit deed en het drinkgeld liet niet op zich wachten. In het begin wilde iedereen de eerste geriefd worden maar ik loste dit op door te zeggen dat de beste smaak na de derde of vierde kookbeurt kwam. Toen wilde niemand meer de eerste zijn...

Wanneer een twaalfstal bennen gekookt waren, reed mijn schoonbroer of ik naar 't stad en namen meestal wat vrouwen mee. Er zaten er dan een paar vooraan en enige in de laadbak. Die zaten op de rand der bennen die tegen elkaar gespannen stonden. Ze zaten zo weinig mogelijk op hun eigen waar, kwestie voor het gebeurlijk afschuiven door het wippen van de wagen. Dan drukten ze immers hun eigen kreeftjes niet plat.

De leurkarretjes stonden meestal in een hoekje van een of andere garage of stockagehuisje. Ze waren allen ongeveer op dezelfde manier gemaakt. Twee goedlopende wielen met steun aan de kant van de handboompjes. Groen of blauw geschilderd aan de buitenkant en hagelwit gelakt aan de binnenzijde met twee of drie scheidingsplankjes. Gewoonlijk lag er nog een eternieten plaat in.

Weinig van hun mannen gingen werken. Velen waren "ziekelyk" en deden dan ook het huishouden. Ze stonden wel klaar om de vis of kreeftjes op de wagen te helpen ordenen. Meer dan één soort vis werd niet ineens verkocht. En dan gingen de vrouwen op ronde. Ieder had zo haar eigen toer. Ze mochten alleen stoppen om klanten te gerieven. Enige bleven hangen in een zijstraat van een drukke straat, zoals de Kapellestraat, en bestelden wat trager om

zodoende steeds kopers aan de kar te houden. De politie controleerde echter veel.

Anderen namen ook soms verse garnalen mee op hun ronde. De veiling van garnaal was toen nog aan de vistrap en een vijftal van die vrouwen werd gewaar dat daar verkoop mogelijk was en betaalden dan ook voor een standplaats aan de stad. Ze mochten uitzonderlijk schelpdieren en droge viswaar verkopen. Daar stonden ze dan met een groot zonnenscherm boven hun karretje.

Een dienstplichtige bij de Zeemacht, afkomstig uit het Gentse en gehuwd met een Oostends meisje, kreeg het gedacht een kraam te installeren. Het was een schot in de roos. Ik spreek hier van Marc Vanmechelen. De firma "Neptunus" is dan ook het eerste van de huidige kraampjes. Later heeft Tony, de eigenaar van restaurant "Lusitania" de zaak overgenomen. Als je die mannen enigszins kent, moet je toegeven dat het "ferme commerçanten" zijn.

Om op de visvrouwen terug te komen, het is geen geheim dat de meesten geen school gelopen hebben. Ofwel kon het niet van thuis, ofwel leerden ze eenvoudig weg niet graag. Feit is echter dat hun moeders veelal hetzelfde deden.

Meestal was het de gewoonte bij die vrouwen eerste te zeggen wat op het hart lag en op de tong kwam en daarna pas nadenken over hetgeen werd gezegd.

Eens was ik kreeftjes aan het lossen. Wij hadden ze toen in lichte houten kisten geladen en ik moest die in de karretjes kippen. De vrouw was even naar huis gelopen om haar man te verwittigen en toen een andere zag dat ik aanstalten

maakte om alleen te lossen wou ze helpen. Ik hoor haar nog altijd zeggen: "Wacht, pulletje, ik zal een handje geven!"

De kar stond ongeveer een zestal meter van mijn wagen maar toen die vrouw gewaar werd voor wie de kreeftje bestemd waren riep ze plots: "Dat is voor mijn grootste vijand!". Meteen liet ze de kist los. Pulletje kon natuurlijk die kist niet meer houden en daar lag alles op straat. De grond was niet al te proper, het had wat geregend, maar zoals steeds komt een ongeluk nooit alleen. De houten kist was gespleten en ik mocht al die beestjes manueel in het karretje leggen. Terwijl ik bezig was dit te doen toeterde een man met zijn auto om door te kunnen, maar hij deed dit slechts eenmaal. Hij zal waarschijnlijk in mijn ogen gekeken hebben... 's Anderendaags zei de vrouw dat ze nog nooit zulke vuile kreeftjes verkocht had.

Met diezelfde vrouw maakte ik nog iets aparts mee. Onze eerste vrachtwagen had nog deuren die van voor naar achteren opendraaiden.

Diezelfde vrouw dus was uitgestapt om haar karretje uit de garage te halen en ik mocht ondertussen iemand anders bedienen. Ze had de deur echter niet dicht gesmeten maar dicht "gezet". En toen ik aanzette vloog die deur natuurlijk met een ruk open en raakte geklemd tegen een geparkeerde vrachtwagen. Gelukkig had die wagen nog niet te veel schade en kon de werkmans die er mee reed het nog verstaan. "Met zulke vrouwen," zei hij "moet ge verongelukken."

(Wordt vervolgd)

KIEKJES, KOETJES & KALFJES

Nostalgie naar het Hazegras

Marnix Gijsen, 1916

De eerste maal dat ik in mijn prille jeugd op reis ging, belandde ik op het Hazegras van Oostende. Ik was nog niet reislustig toen en ik voelde me in mijn begrensde wereld behaaglijk. Ze zag er uit als de wereldkaart van Ptolemeus: afgeknot en ingedeukt van boven en van onder, met daar rond heel ruime onbekende regionen. Dat ging van het vaderhuis naar de kerk en de school, een lange ellips in een burgerlijke buurt waarin wonderen genoeg voorhanden waren om me bezig te houden. Op zondag ontsnapte ons gezin uit deze omgeving: om toring, kanker en astma te vermijden, reden we naar buiten, waar we enkele uren in een greppel gingen zitten om de zuivere lucht in te ademen die ons moest beschermen tegen de microben van de pestilente stad. Ook de zeelucht scheen een wondere geneeskundige kracht te bezitten.

Moeder verhuurde een etage van ons huis aan een loods. Het was een grote, blonde, zwijgzame man uit Oostende, zoals zijn aldoor taterende vrouw, die deze goedmoedige reus had klein gekregen. In mijn ogen had hij een geweldig prestige. Al liep hij thuis altijd in zijn dikke ondergoed rond, wanneer hij in uniform naar zijn werk opstapte, leek hij wel een admiraal.

Het gezin had twee kinderen: Theo, die mijn leeftijd had, en Fransje, niets meer dan een baby met grote blonde krullen, als een meisje. Vis nog vlees dus, in onze ogen.

In de grote vakantie werd ik met hun moeder, Theo en Fransje, voor een maand naar Oostende gezonden. Iedereen was ingenomen met deze regeling: de loods, verlost van zijn praatgrage vrouw, werd door moeder vertroteld in die periode, zijn vrouw vond haar vaderstad en haar ouders weer en moeder kon aan haar vriendinnen zeggen dat haar jongste zoon 'aan zee' was.

Met Theo kon ik goed overweg. Op vele gebieden was hij me de baas: hij was fysiek meer ontwikkeld en hij bezat een breideloze fantasie. Toen hij over een trapleuning gleed, had hij een

gewaarwording opgedaan waarover hij wonderen vertelde. Hij was een nudist in de dop. Hij kon geen kleren verdragen, en als hij de kans schoon zag, verplichtte hij me naakt met hem te worstelen. Verder leefde hij in een wereld van Oostends bijgeloof die me totaal vreemd was. Ik keek naar hem op.

We arriveerden op een late avond op het Hazegras. Het was een duister, driehoekig pleintje met aan een kant een rangeerstation. Ik heb een fotografisch geheugen: ik zie nog elk huis, de bank in 't midden en de lantaarnpaal, waarvan de ruiten altijd stuk waren. De ouders van de vrouw van de loods hielden een groot café waar op zaterdagavond en zondagnamiddag gedanst werd. We waren op een vrijdag aangekomen. De volgende dag draaide de zaak op volle toeren. Een enorm orgel vulde een hele wand van de zaal. Het speelde oorverdovend, het was vol goud en zilver, maar het grote wonder was een zestal houten figuurtjes die al snokkend op maat bewogen. Ze deden of ze cimbalen op mekaar klaptten, of ze fluit speelden, en er waren een paar herderinnetjes met lange rokken die als bezeten rondtolden. Iets mooiers had ik nooit in mijn leven gezien. Toen de klanten verschenen, vissers en hun stevige lieven, werden Theo en ik de zaal uitgejaagd. Zijn moeder, die zeer ordelijk was, stopte ons samen in een tobbe heet water en schuurde ons ongenadig met een ruwe handschoen. We werden naar bed gejaagd en zij verdween in de danszaal. Heel de nacht luisterden we naar het hardnekkig gedreun van het orgel, doodongelukkig omdat we de pret van de volwassenen niet mochten delen. Onze enige troost was dat we naakt in mekaars armen konden liggen en zo inslapen. Homofilie was toen nog niet 'uitgevonden'.

Het enige dat me op het Hazegras bevreedde, was het Oostends dialect. Theo sprak het vloeiend, al doorspekte hij het met Antwerpse woorden. Ik leerde 'bottel' zeggen voor fles en 'strange' voor strand, maar zijn grootouders spraken voor mij Chinees.

Vóór ik vertrok had moeder me allerlei heerlijkheden voorgespiegeld: een mooie plage met spierwit zand, het wonderbare pootjesbaden,

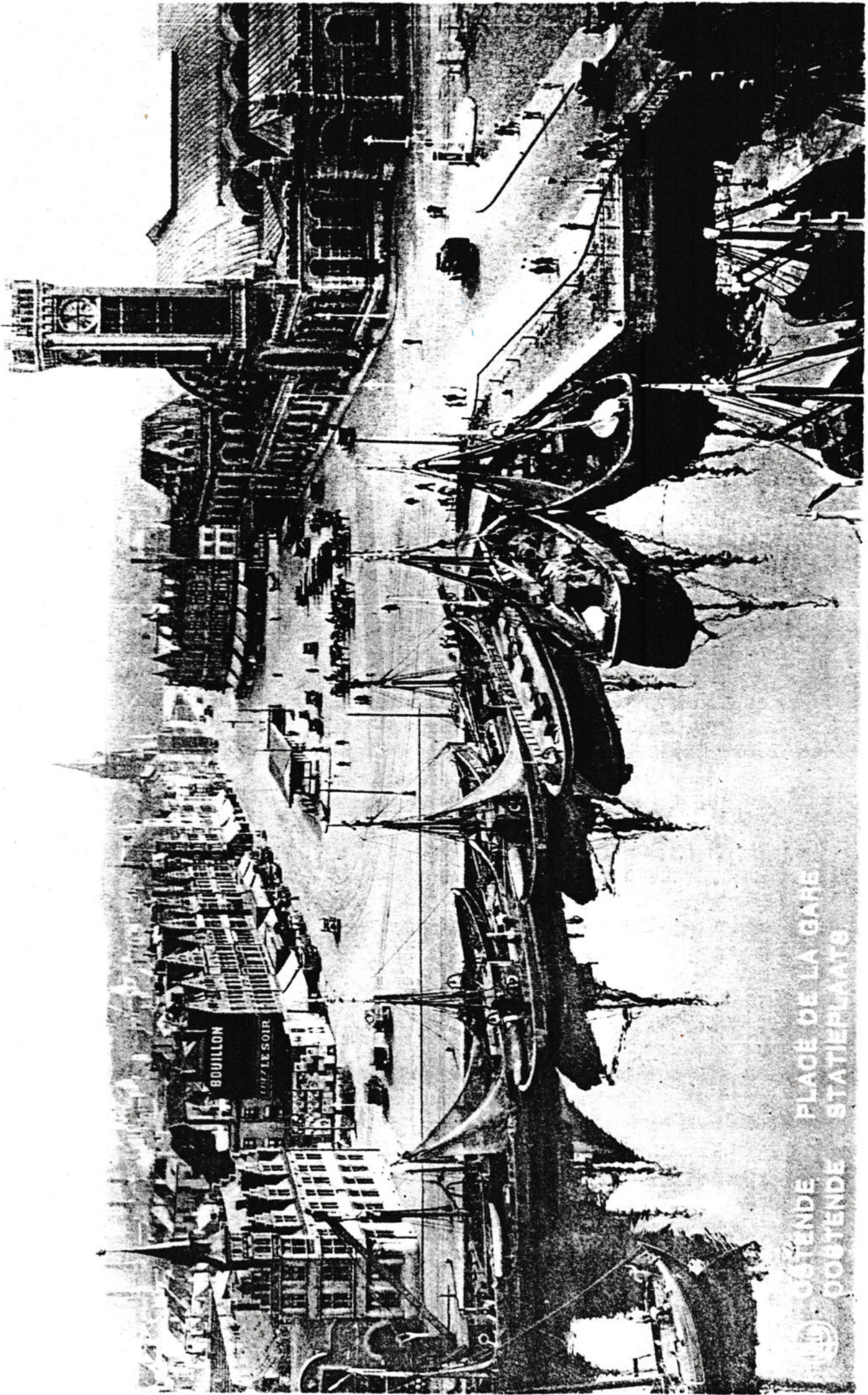
krabben die in mijn tenen zouden bijten, enz. Van al dat fraais kwam niets in huis, want Theo's moeder was van oordeel dat de plage en het strand hoorden aan rijke lui en niet aan knapen uit de burgerij zoals wij. Er was een eindeloze straat die naar de plage leidde, enkele honderden meters lang, maar ze heeft er ons nooit naartoe gebracht. Toen heb ik de zee dus niet gezien en ik heb wel tien jaar moeten wachten om er kennis mee te maken.

Zo liepen Theo en ik meestal op het Hazegras rond. Hij kende de wijk grondig en was mijn gids. Er waren houtstapels waar we allerlei kattekwaad konden uitrichten en er was vooral wat hij 'het Spookhuis' noemde. Wie daar binnenging, kwam nooit meer aan het licht. Het had een nobele inrijpoort die toegang verleende tot een brede gang, die zeer somber was. Aan de voet van een statige trap stond een levensgroot beeld: een solide vrouwenfiguur torste in de geheven rechterhand een elektrische, roodkleurige toorts. Het was een onheilspellend gezicht. Theo deed me begrijpen dat die vrouw levend was, geen bronzen beeld, en dat, indien we ons een paar meter verder in de gang zouden wagen, zij ons bij de lurven zou hebben gegrepen en ons geluidloos zou hebben vermoord. We konden echter geen dag weerstaan aan de bekoring en hebben herhaaldelijk ons leven gewaagd. Theo's moeder liet ons betijen. Ze meende echter dat er een souvenir van ons verblijf aan zee - bij wijze van spreken - moest tot stand komen en sleepte ons mee naar een fotograaf. Daar werden we in een kartonnen visserssloep gekiekt. Ik hield een net om garnalen te vangen vast. De moeder had haar zondagse blouse aan en een wonderlijke chique hoed op. Theo viste met de lijn en de baby was als heel lichtmatroos gekleed. Theo, die me domineerde - hij was thuis en sprak de streektaal -, deelde me op zekere dag mee dat hij dodelijk verliefd was. Op het driehoekig pleintje was een café waar dag aan dag een paar dames in gedecolteerde jurken voor het raam zaten. Vrouwen zoals ik nog nooit gezien had. Prachtige, blonde figuren met zware, melkwitte borsten. In dat café woonde een meisje van onze leeftijd, een spichtig kind met lange, zwarte tressen. Theo was van mening dat Elza - hij had haar naam met indianenlisten achterhaald - zijn droombeeld was. Van nature was hij echter mild en hij dacht dat ik ook op haar verliefd zou kunnen

worden, we waren immers onafscheidbare kameraden. De vraag was hoe we het meisje zouden benaderen en haar overtuigen dat haar levensgeluk van één van ons beiden afhing. We besloten haar gangen en wegen na te gaan om te beslissen op welk moment we haar zouden aanspreken. Daarom sleten we het grootste deel van de dag op het pleintje. Zo merkten we op dat, wanneer een visser of een matroos het café binnenstapte, na een tijdje de gordijnen werden dichtgetrokken, het licht gedoofd en dat Elza op straat werd gezet. Ze liep dan dadelijk een zijstraat in zonder haar twee aanbidders een blik te gunnen. Na een uur ongeveer keerde ze terug. De gordijnen waren weer opgegingen nadat een visser uit het huis was gestapt. De man trok zijn broek op en verdween al fluitende. Dat ritueel van de mannelijke voldaanheid was voor ons van geen betekenis; we wachtten op het slanke kind en beschreven voor mekaar in bijzonderheden wat wij haar schoonheid noemden: die diepbruine ogen vol vuur, die lange vlechten die op haar rug dansten, de wijze waarop ze soms, uit dardelheid, een walspas uitvoerde met een onweerstaanbare gratie.

Het kon zo niet blijven duren, we moesten met haar kennismaken. Maar hoe moest men een gesprek beginnen met een meisje dat men 'aanbad'? Men kon toch niet met de deur in huis vallen en zomaar een liefdesverklaring afleggen? Bovendien we waren met zijn tweeën. Men kon ook niet banaal zeggen dat het mooi weer was. Trouwens, het regende meestal. We besloten dat we elkaar zouden voorstellen. Ik zou zeggen: 'Dit is Theo', en Theo zou zeggen: 'Dit is Bert'. En jij heet Elza, niet? Eenmaal zóver, moest het gesprek wel vlotten tot op het moment dat Elza zou moeten kiezen tussen Theo en mij.

Tijdens het weekeinde was het bijzonder druk in onze danszaal, en ook in 'De Koning van Spanje', waar Elza woonde, stond de deur niet stil. Elza verdween doorgaans op zaterdag om pas 's maandags weer op te duiken. De grote poort van het Spookhuis was dan ook gesloten en we leefden zonder romantiek, alhoewel er wel eens gevochten werd in ons logies op zaterdagavond. We hoorden dan vrouwen gillen en mannen brullen als stieren. Het orgel hield op en een paar agenten verschenen die een visser opbrachten, zonder boosaardigheid en heel goedmoedig. We woonden die scènes bij door

OSTENDE
BOOSTENDE
PLACE DE LA GARE
STATIEPLAATS

OSTENDE
BOOSTENDE

het venster. Daarna kropen we weer in bed en Theo zei dat ik een huid had zo zacht als die van een meisje.

Op een maandagmiddag, toen de poppen van het orgel in hun hoekige gestes verstard stonden en toen het grootje van Theo in sierlijke arabesken wit zand over de zaalvloer strooide, slopen we weer naar buiten. De Koning van Spanje bleek potdicht. Niet zomaar voor een uur: het café zag er doods uit. We zaten doel-loos op het pleintje, zonder uitzicht of hoop. Misschien was Elza voorgoed verdwenen met haar moeder en haar tante? We waren erg somber. Toen ging de deur van het café open en Elza verscheen met een diep bord in de hand. Ons gunde ze, zoals gewoonlijk, geen blik.

Wat ze met dat diepe bord kon uitrichten van haar huis tot aan de hoek, was gewoon wonderlijk. Ze legde het op haar hoofd en liep zo statig als een negerin, dan weer liet ze het op één hand draaien met vermetele snelheid en daarna stopte ze het nonchalant onder haar linker oksel, alsof het een krant zou geweest zijn. Het was niet denkbaar dat ze die gekke vertoning voor haar privé-genoege gaf. Theo, die al heel wat verder gevorderd was in de vrouwelijke psychologie dan ik, vestigde er mijn aandacht op dat Elza volkomen bewust was van onze aanwezigheid en van onze tedere gevoelens en dat we haar nu of nooit moesten aanklappen. Maar waar ging ze met die gekke schotel naartoe? Een kwartier later verscheen ze om de hoek. Ze liep uiterst voorzichtig. Met de twee handen hield ze het bord voor zich uit. Het was boordevol stroop, donker en glimmend. Ze schoof omzichtig over het trottoir. Ons jagersinstinct zei ons dat onze prooi nu volkomen weerloos was. We liepen op haar toe en versperden haar de weg. Theo nam het woord en introduceerde me zoals we het overeengekomen waren. Vooraleer ik de kans had hem aan haar voor te stellen, glipte het diepe bord vol stroop uit de handen van Elza. De kleverige stof bespatte onze schoenen en de witte strandmuiltjes van het kind.

Het was duidelijk dat de diagnose die Theo van het liefvallige karakter van Elza had gemaakt, volkomen verkeerd was. Eerst keek ze naar de vieze brei op het trottoir, naar het bord in vele scherven, en daarna vloog ze op Theo aan en trok met haar nagels zes rechthoekige bloedige sporen op zijn kaken. Ik deinsde achteruit toen

ze zich naar mij keerde. Enkele ogenblikken later stond het Hazegraspleintje in rep en roer. De moeder en de tante van Elza, die imposante vrouwmensen, waren uit hun café gestormd; de moeder van Theo verscheen ook op het slagveld. Er werden muilperen uitgedeeld links en rechts. Wij kregen ons deel, maar ook Elza ont-kwam er niet aan. Toen de drie dames begrepen wat er gebeurd was, kwam er orde in de vijandelijkheden. De vrouwen uit De Koning van Spanje riepen wat ze over de moeder van Theo dachten en over ons twee. Op haar beurt deelde de moeder haar opinie mee over de 'straathoe-ren' van de Koning van Spanje. Ten slotte werd er gevochten. Dikke haarwringen kwamen los. Theo's moeder, die pezig en onvervaard was, trok de blouse van Elza's moeder met een krachtige ruk van haar lichaam, zodat twee machtige borsten, echte uiers door geen b.h. beheerst, vrij op en neer zwalpten. Een paar burens kwamen het kabaal aanwakkeren. Theo's moeder kon die twee solide wijven wel de baas. Ten slotte verscheen er een agent die de drie vechtende dames met een gummiknuppel bewerkte. Dat bracht de vrede. De agent werd in De Koning van Spanje geïnviteerd. Elza schoot na een paar minuten naar buiten en liep de zijstraat in. Theo en ik moesten nog een paar meppen in ontvangst nemen, maar laat op de avond werd mijn gehavende vriend door zijn moeder liefderijk verzorgd. Ik meen dat ze azijn gebruikte, want hij gilde als een gekeeld varken.

Aan mijn verblijf in Oostende kwam een voorbarig einde. Ik werd gans alleen op de trein gezet naar huis en moest opbiechten bij moeder. Dat ik mijn amoureuze carrière zo vroeg was begonnen en met zo weinig succes, scheen haar niet erg te schokken. Alleen gaf ze me de raad de meisjes nog enkele jaren met rust te laten. Toen, na het verlof, haar huurders terugkeerden naar hun flat, werden ze er summier uitgedonderd. Theo heb ik nooit meer teruggezien en het duurde wel veertig jaar voor ik het Hazegras terugvond.

Mijn fotografisch geheugen was me van weinig nut. In de oorlog had een bom de danszaal met de grond gelijk gemaakt en het lokaal De Koning van Spanje was een bouwvallig krot waarvan al de ruiten stuk waren. De lantaarnpaal was vervangen door een heel hoge standaard. Aan de kant van het pleintje waar vroe-

ger enige burgershuizen stonden, verhief zich een modern kantoorgebouw in felle kleuren.

Alleen het Spookhuis bestond nog en de levensgevaarlijke bronzen dame torste nog altijd haar rode toorts in de donkere gang zoals ik, nog na vijftig jaar, mijn herinneringen en mijn heimwee naar mijn jeugd droeg.

Ik had desnoods mijn vriend Theo kunnen opsporen. En Elza met de scherpe nagels? Ik deed het niet, want toen begreep ik wat de Schrift zegt: "Laat de doden de doden begraven."

PMMK, Museum voor Moderne Kunst-Oostende

Retrospectief Emile Claus

Van 14 juni tot 5 oktober 1997 toont het PMMK - Museum voor Moderne Kunst te Oostende, een retrospectief overzicht van Emile Claus (1849 - 1924). De tentoonstelling omvat circa 300 werken van deze belangrijke kunstenaar. Ruim 150 schilderijen illustreren de artistieke evolutie van de kunstenaar. Daarnaast wordt aan de tekeningen, de pastels, de lithografieën en etsen ruime aandacht geschonken.

Deze tentoonstelling wil de stilte doorbreken die reeds jarenlang rond Claus heerst. Het initiatief te Oostende herpositioneert Claus in de kunst van het laatste kwart van de 19de eeuw. Dit retrospectief heeft een groot belang omdat het PMMK vooral werken uit privé-verzamelingen selecteert, aangevuld met een aantal scharnierwerken uit musea. Werken die jarenlang spoorloos waren of waarvan het bestaan onbekend was, treden in de openbaarheid en illustreren de initiërende rol van de kunstenaar.

Emile Claus werd geboren op 27 september 1849, te Sint-Eloois-Vijve. Uit een bescheiden milieu afkomstig, kende hij veel moeite om zijn ouders te overtuigen van zijn artistieke talenten. Claus is dan ook de twintig voorbij als hij door de poort van de academie stapt. Ondanks de niet-onaardige resultaten voelde hij zich echter niet echt tevreden over de academie, en naar het einde van zijn studies toe distantieerde hij er zich openlijk van. Op zijn eigengereide wijze vatte hij het als volgt bondig samen: "Et ce fut fini; j'étais libre".

In augustus 1874 debuteerde hij aan het Gentse salon. Vrij snel integreerde hij zich in het kunstenaarsmilieu.

Claus genoot op dat ogenblik vooral bekendheid als portretschilder van de gegoede burgerij. Stilaan ontpopte hij zich echter als een begenadigd landschapschilder. Het was ook het landschap dat hem naar Noord-Afrika lokte. Onder invloed van Jean Portaels (1818 - 1895) en vooral Charles Verlat (1824 - 1890), verbleef Claus enkele maanden in Marokko, Algerije en Spanje. Ondanks het cliché van Leie-schilder dat Claus tot op de dag van vandaag meedraagt, hield de kunstenaar van reizen, en die passie bracht hem in Duitsland, Frankrijk, Italië, Nederland, de Verenigde Staten, ...

Circa 1882 - 1883 ruimde de lieflijke genre-anecdotiek van Claus' debuut plaats voor een op het naturalisme geïnspireerde benadering van de natuur. Het is dan ook niet toevallig dat hij in deze jaren steeds langere perioden doorbracht in Astene bij Deinze, in de dichte nabijheid van de Leie. Claus schilderde er doeken als de *Oude tuinman* (Musée d'Art moderne et d'Art contemporain, Luik), *De Pick-Nick* (Koninklijke Verzameling, Brussel), en *Vlaswieden in Vlaanderen* (Koninklijk Museum voor Schone Kunsten, Antwerpen), die hem nationale en internationale faam bezorgden.

Het was echter Camille Lemonnier die hem aanspoorde tot een definitieve artistieke kentering. Onder impuls van de schrijver verbleef Claus in de winters van 1889 tot 1892 in Parijs. Het artistieke leven in de Franse hoofdstad oefende zonder twijfel een determinerende invloed uit op de kunstenaar. Vrij snel legde hij zich toe op het impressionisme en hanteerde een eigen taal en techniek.

Kunnen werken als *De bietenoogst* (Museum van Deinze en de Leiestreek) als overgangswerken worden beschouwd, dan toont Claus zich in *De ijsvogels* (Museum voor Schone Kunsten, Gent) als een vrije interpretator van een Claude Monet (1840 - 1926). Weldra overstijgt hij deze invloeden en ontwikkelt een persoonlijke schilderswijze, zoals in *Het lichten der fuiken* (Museum van Elsene), *Zomerse dag* (privé-verzameling) en *La faneuse* (privé-verzameling) tot uiting kwam.

Deze Belgische variant op het Franse impressionisme, die al snel onder de titel van het luminisme werd gecatalogeerd, bezorgde Claus

nationale en internationale belangstelling.

Tot dan was Claus nauwelijks ingeburgerd in het spraakmakende modernisme van Brussel. Vanaf het voorjaar 1894 kreeg hij echter onder de vleugels van een nieuwe kring - *La Libre Esthétique* - de kans zich te meten met de binnen- en buitenlandse avant-garde. Claus' internationale renommée trok ook tal van leerlingen aan, tot Japan en de Verenigde Staten toe.

In 1904 werd Claus luministische autoriteit bestendigd door de stichting van een kunstkring *Vie et Lumière*. Deze kring, waar ook James Ensor (1860 - 1919) en William Degouve de Nuncques (1867 - 1915) lid zouden worden, werd al gauw tot dé vereniging van het Belgische impressionisme beschouwd.

In augustus 1914 onderbrak de Eerste Wereldoorlog het internationale succes van Emile Claus. Hij bleef nog enkele maanden in Astene, maar nam op 12 oktober toch de wijk naar Engeland. Na een kort oponthoud in Londen en Rhubina bij Cardiff verbleef Claus tot 1919 in Londen. Aan de boorden van de *Theems* vond hij in *Monbray House*, gelegen aan de *Norfolkstreet*, een atelier van waaruit hij een panoramisch zicht had over *Westminster*, de *London Bridge*, de *Embankments* en de wij

Blackfriars. Dit atelier lag aan de basis van de bekende reeks 'Lichtspiegelingen op de *Theems*', die tot het beste werk van Emile Claus worden beschouwd.

Bij zijn terugkeer in 1919 was zijn artistieke ster aan het tanen. Een laatste hoogtepunt volgde in maart 1921, toen de Brusselse *Galerie Georges Giroux* een overzichtstentoonstelling wijdde aan de kunstenaar, waar vooral de Londense werken indruk maakten.

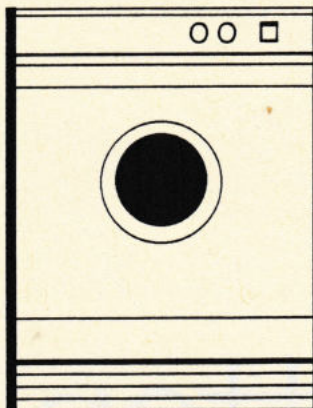
Op 5 juni 1924 kondigde Koningin Elisabeth een lang verwacht bezoek aan met een ruiker bloemen. Claus maakte er een pastel van, signeerde en plaatste zelfs het uur. Enkele uren later stierf de kunstenaar, 75 jaar oud.

Het PMMK - Museum voor Moderne Kunst is ervan overtuigd dat met deze tentoonstelling Emile Claus opnieuw een grote leemte in het Belgische tentoonstellingsbeleid wordt ingevuld. Het retrospectief Emile Claus toont aan dat het artistieke en kunsthistorische belang van de kunstenaar jarenlang werd onderschat en verkeerd begrepen.

De binding aan de realiteit en de picturale virtuositeit maken de schilder tot een typisch kunstenaar van bij ons, daar hij zich van een stereotiep internationalisme wist te distantiëren.

*Emile Claus - RIJKDOM EN ARMOEDE - Olieverf op doek - 110 x 165 cm
Privé-verzameling - Foto H. Maertens, Brugge*

GLORIA

WASAUTOMATEN - KOELKASTEN
DROOGAUTOMATEN - AFWASMACHINES

Gistelsesteenweg 29

Torhoutsesteenweg 406

OOSTENDE • TEL. 059 / 70 52 74

dermul

AGENCE N.V.

CHRISTINASTRAAT 61 - 8400 OOSTENDE

Het Agentschap met meer dan 40 jaar ervaring

Bel ons voor een vrijblijvend gesprek

Verkoop: 059/55.10.55

Verhuur: 059/55.10.66

Syndic: 059/55.10.88

Beheer: 059/55.10.76

Verzekering: 059/55.10.77

ARGENTA

uw appeltje voor de dorst

BELEGGINGEN

KREDIETEN

VERZEKERINGEN

KANTOOR GUIDO DANNEEL

• SINT-CATHARINAPLEIN 27 - TEL. 059/51.51.76 - FAX 059/51.24.48

• STOCKHOLMSTRAAT 39 - TEL. 059/70.46.62

8400 OOSTENDE

B. & C. Nuytten N.V.

UITVAARTVERZORGING - FUNERARIUM

HET UITVAARTKONTRAKT IS
DE ABSOLUTE ZEKERHEID DAT UW
BEGRAFENIS OF CREMATIE ZAL UITGEVOERD
WORDEN VOLGENS UW WENSEN EN DAT
UW FAMILIE ACHTERAF GEEN FINANCIËLE
BESLOMMERINGEN HEEFT.

Torhoutsesteenweg 88 (h)
8400 Oostende (Petit Paris)
tel. 059 - 80 15 53
fax. 059 - 80 92 39
